

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Grau de Filologia Catalana

Treball de Fi de Grau

Curs 2016-2017

De la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra (1918) a la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (2016): estudi de les segones opcions plantejades per Fabra

Laia Benavent Llinares

Tutora:
Neus Nogué Serrano

Barcelona, 19 de juny de 2017

Agraïments

A la Neus Nogué, per haver-me guiat sempre que ho he necessitat durant l'elaboració del treball i per haver-me ensenyat i ajudat a gaudir tant de l'estudi de les gramàtiques durant la carrera.

Als amics filòlegs, per les hores que dediquem a parlar del que ens apassiona.

A la meva mare i els meus germans, per la paciència i per ser-hi sempre.

Índex

1.	Introducció	- 1 -
1.1	Hipòtesi i objectius	- 1 -
1.2	Marc teòric	- 2 -
1.3	Metodologia	- 4 -
2.	Descripció de les gramàtiques estudiades.....	- 6 -
2.1	<i>Gramàtica catalana</i> de Pompeu Fabra (1918).....	- 6 -
2.2	<i>Gramàtica de la llengua catalana</i> de l'IEC (2016).....	- 7 -
3.	Anàlisi de la informació de les gramàtiques	- 7 -
3.1	Fonètica.....	- 8 -
3.2	Morfologia	- 10 -
3.3	Sintaxi	- 18 -
4.	Conclusions.....	- 26 -
5.	Bibliografia	- 28 -
5.1	Gramàtiques estudiades	- 28 -
5.2	Bibliografia general	- 28 -
6.	Annex. Fitxes del buidatge de la informació de les gramàtiques	- 30 -
6.1	Fonètica.....	- 30 -
6.2	Morfologia	- 33 -
6.3	Sintaxi	- 48 -

1. Introducció

Abans d'endinsar-nos en el contingut el treball, ens agradaria dedicar unes línies a parlar de la motivació personal que ens ha portat a estudiar aquest tema. Per fer-ho, hem de remuntar-nos als casos pràctics de l'assignatura de Llengua Catalana Estàndard: aquelles petites investigacions sobre diferents fenòmens ens van permetre descobrir que la llengua no és blanca o negra, sinó que té matisos i que, a banda de la normativa de Fabra, hi ha altres estudiosos que hi han fet les seves aportacions. Això ens va despertar l'interès per estudiar les gramàtiques.

A més a més, a l'assignatura de Català Col·loquial i Anàlisi del Discurs, i amb el treball *Aproximació al tractament del català col·loquial a les gramàtiques catalanes*, vam poder continuar investigant les gramàtiques, la qual cosa ens va portar a interessar-nos encara més per aquest àmbit d'estudi i a veure clarament que era el que ens interessava més estudiar. Ara, davant la proposta que ens va fer la tutora, Neus Nogué, d'estudiar un tema tan interessant i necessari com el que presentem a continuació, no vam poder negar-nos-hi, i ja no només per poder continuar estudiant les gramàtiques, sinó perquè una de les obres centrals de la investigació havia de ser la nova gramàtica normativa de l'IEC, acabada de publicar.

1.1 Hipòtesi i objectius

Aquest treball parteix de la hipòtesi que durant els gairebé cent anys que separen les dues gramàtiques normatives —la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra (1918) i la *Gramàtica de la llengua catalana* (GIEC) de l'Institut d'Estudis Catalans (2016)— s'ha fet una lectura massa restrictiva de la gramàtica de Pompeu Fabra, la qual cosa ha implicat deixar de banda o considerar incorrectes alguns casos que ja van ser esmentats i admesos, encara que fos secundàriament. Ara, aquests casos apareixen a la nova gramàtica normativa.

La idea que l'obra de Fabra s'ha llegit de manera restrictiva no és pas nova, sinó que ja l'hem trobat documentada a la tesi doctoral de Sebastià Bonet, en la qual afirma, en relació amb el tipus d'enunciats que Fabra utilitza a la gramàtica del 1918, el següent:

«És precisament l'existència d'aquest tipus d'enunciats [...] el que fa que pugui decididament sostenir-se que la norma gramatical fabriana no ha de ser considerada com un univers conceptual tancat. I això no només perquè moltes de les dites recomanacions d'ús [...] s'inscrivien positivament en contra de la rígida lògica d'inclusió/exclusió a què molts han volgut reduir-les, sinó també perquè el seu conjunt constituïa un sistema per natura ampliable i reductible, complicable i simplificable, és a dir, en definitiva, obert [...]» (Bonet 1991: 91).

I, també, en relació amb el fet que les solucions de possibilitat única —quan Fabra parla de diverses formes però només una és normativa— són menys d’una tercera part del total, Bonet afirma que:

«La dada podria sorprendre, si tenim en compte que en mans de molts divulgadors de la doctrina fabriana van convertir-se en el tipus majoritari dels enunciats prescriptius» (Bonet 1991: 93).

A més a més, Jordi Ginebra i Joan Solà, quan parlen de la gramàtica de Fabra com a element unificador en diversos àmbits de la societat —la cultura i la política, per exemple—, afirmen el següent:

«Aquest estat de coses —i això és perfectament explicable— va tenir dos efectes que no són sinó dues cares de la mateixa moneda. D’una banda, va provocar una certa sacralització de la normativa i de tota l’obra de Fabra. De l’altra, la va absolutitzar tot sacralitzant-la i, per tant, la va fer rígida i intocable» (Ginebra i Solà 2007: 236).

També Antoni Ferrando i Miquel Nicolás, quan parlen del desenvolupament de la normativa després de Fabra, afirmen el següent:

«La lectura restrictiva de la doctrina fabriana, ja iniciada en vida del mestre, es traduí en uns textos prescriptius sense matisos, que només oferien la disjuntiva entre la correcció de la llengua literària noucentista, d’absoluta ortodòxia fabriana, i la condemna dels usos parlats que se’n desviessin» (Ferrando i Nicolás 2011: 506).

A partir de la hipòtesi de recerca plantejada, l’objectiu principal que ens hem proposat és saber quins són els casos inclosos en la GIEC (2016) que ja van aparèixer plantejats com a segones solucions a Fabra (1918). Els objectius específics són conèixer els fenòmens en els quals Fabra dona dues o més solucions —i una solució és la preferible— i saber què diu la nova gramàtica normativa sobre aquests fenòmens.

1.2 Marc teòric

D’una banda, el marc teòric d’aquesta recerca és la gramatografia, la qual podem entendre com la disciplina de la lingüística que té com a objecte d’estudi les gramàtiques, és a dir, que es dedica a l’estudi dels textos que descriuen o que regulen la gramàtica d’una llengua. Aquest concepte no ha estat explicat ni descrit per cap autor, i l’única bibliografia que hem trobat que l’esmenti és la tesi doctoral de Sebastià Bonet, titulada *Els Manuals*

gramaticals i la llengua normativa: estudis de gramatografia catalana contemporània (1991) i dirigida per Joan Solà. Tot i que aquesta tesi doctoral tampoc inclou cap apartat que parli de gramatografia, el mateix doctor Bonet ens ha explicat, mitjançant comunicació personal —amb un correu del 18 d'abril de 2017 com a resposta a una consulta bibliogràfica—, que es tracta d'un concepte «que és prou explícit».

Tot i que és un concepte evident, hem considerat pertinent de consultar aquesta tesi doctoral a fi de saber de què parlem quan ens referim a *gramatografia*. D'entrada, al pròleg, l'autor especifica que l'objectiu principal del treball és estudiar un corpus de gramàtiques —de Pompeu Fabra i d'altres autors que també tenen textos caracteritzables com a gramàtiques— i que en cap cas és escriure «una història dels manuals fabristes» (Bonet 1991: 5). D'altra banda, l'autor exposa que un objectiu secundari del treball és «valorar críticament, des d'un punt de vista tècnic, les obres considerades» (Bonet 1991: 6). A partir d'aquestes dues idees i de la lectura de la tesi entenem que la gramatografia consisteix a estudiar i valorar no només el contingut de les obres gramaticals —i els canvis que s'hi poden veure en les diferents edicions—, sinó també el *modus operandi* dels autors i els temes que hi tracten. Per tant, parlem d'estudis gramaticals fets a posteriori, quan el text ja està publicat.

D'altra banda, el marc teòric d'aquesta recerca també és l'estudi de la llengua estàndard i la llengua normativa. La llengua estàndard és, segons Marí (1992: 86-87), la varietat dialectal d'una llengua que serveix per a tota la comunitat lingüística a fi d'aconseguir una intercomprensió entre els parlants de tot el domini lingüístic, i agafa, doncs, tots aquells elements que són útils per assolir-ho, incloent-hi les formes de diverses procedències geogràfiques, socials i cronològiques que permetin donar un sentit d'unitat a aquesta varietat. L'estàndard, segons Veny i Massanell (2015: 74), s'estableix en les societats evolucionades lingüísticament a partir de la necessitat d'una eina comuna per a la comunicació formal en àmbits com l'administració, l'educació i els mitjans de comunicació, i en cap cas té la funció d'eliminar els dialectes en els usos quotidians.

A més a més, segons els mateixos autors, l'estàndard se ceneix a l'ortografia i a la gramàtica marcada per l'acadèmia —que en el cas del català és l'Institut d'Estudis Catalans—, ja que la necessitat d'aquesta varietat porta a la intervenció de l'autoritat lingüística en la fase de codificació o normativització, que és part del procés d'estandardització, tal com el presenta Bibiloni (1997: 35). La codificació consisteix «a establir normes per a l'ús d'una varietat que s'està estandarditzant i a determinar quines formes i quins elements lingüístics entren dins d'aquesta varietat i quins en resten fora» (Bibiloni, 1997: 35) —tant d'ortografia com de gramàtica i lèxic. Però una llengua

codificada amb unes normes no té, encara, una varietat estàndard perquè cal que passi per una fase d'implementació i que sigui acceptada socialment.

En definitiva, els marcs teòrics de la recerca són la gramatografia i l'estudi de la llengua estàndard i la llengua normativa. En el primer cas, com hem pogut constatar a partir de la tesi de Sebastià Bonet, es tracta de l'estudi a posteriori dels textos gramaticals. En el segon cas, la llengua estàndard és la varietat supradialectal que facilita la intercomprensió entre els parlants, i una part del procés d'estandardització d'aquesta varietat és la codificació normativa de la llengua.

1.3 Metodologia

La metodologia que hem utilitzat per dur a terme aquesta recerca s'ha basat, sobretot, en l'anàlisi de dades procedents de les dues gramàtiques normatives: la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra (1918) —setena edició, 1933— i la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (2016). Per obtenir aquestes dades, hem fet un buidatge d'informació de les obres —la gramàtica de Fabra l'hem buidada a partir d'una lectura completa del text i la gramàtica de l'IEC, a partir de l'índex analític— a fi de classificar les dades rellevants en fitxes, les quals han estat organitzades en tres apartats: fonètica, morfologia i sintaxi.

Les fitxes per al buidatge de la gramàtica de Pompeu Fabra les hem estructurades de la manera següent: a la primera casella ombrejada és on hem escrit l'opció que l'autor dona com a preferent. A la segona casella ombrejada és on hem escrit les altres opcions. I a la casella del mig és on hem transcrit literalment el fragment de la gramàtica que aporta la informació dels casos.

Per triar els fenòmens de Fabra que ens interessava estudiar, hem establert uns límits: hem seleccionat els casos que tenen dues opcions, una de les quals és preferible, i hem desestimat els que presentaven dues opcions igual de correctes, els que donaven la segona opció com a incorrecta i les segones opcions que estaven relacionades amb la llengua antiga o la variació dialectal. Hem de precisar que el fet que a l'hora de seleccionar la informació de Fabra hàgim deixat de banda els casos amb opcions de formes dialectals o arcaïques i formes incorrectes, no vol dir que a la GIEC aquestes formes no hi surtin.

Per al buidatge de la GIEC, hem utilitzat les mateixes fitxes, però la informació no l'hem pogut organitzar igual. Com que la nova gramàtica normativa presenta les formes a partir

de la variació funcional, hem optat per incloure-ho tot a l'opció 1. A la casella del mig, com hem fet amb la informació de la gramàtica de Fabra, hi hem escrit les citacions literals.

L'obra de Fabra diferencia prou explícitament la forma que és preferible de la que no ho és, però a l'hora d'analitzar la GIEC ens hem trobat que no ha estat tan fàcil separar la informació perquè el plantejament de la gramàtica és diferent: la nova gramàtica no planteja la correcció/incorrecció de les formes, sinó que determina l'adequació/no adequació de les formes en funció dels registres. A l'hora d'estudiar la nova gramàtica, hem seguit el quadre de la introducció sobre els nivells de formalitat i els mots que els indiquen, i que es correspon amb la informació següent: alta formalitat —marcadament/més/molt formal, pronúncia molt acurada—, formalitat mitjana —formal, pronúncia acurada—, baixa formalitat —més informal, menys/poc formal— i més espontaneïtat o registre col·loquial —col·loquial/col·loquialment, familiar, pronúncia poc acurada, pronúncia ràpida i espontània, espontàniament (GIEC 2016: XXVI).

A l'hora d'analitzar aquestes dues obres, hem cregut necessari començar per la de Pompeu Fabra i continuar per la de l'IEC, i no pas fer-ho al revés, perquè, tal com hem explicat als objectius del treball, ens interessa conèixer uns casos específics de la gramàtica de Fabra i després contrastar-los amb la informació de la GIEC.

L'apartat de la comparació de les gramàtiques l'hem redactat seguint l'organització de les fitxes del buidatge, les quals hem organitzat seguint la distribució de la informació de la GIEC. Per exemple, hem classificat un cas a morfologia si a la GIEC apareixia a aquest bloc, encara que hi hagi fenòmens que podrien haver estat classificats en dos apartats diferents.

Davant la diferència d'estil i les diferències gramaticals i ortogràfiques que hi ha entre la gramàtica de Pompeu Fabra i la GIEC, hem respectat les formes en les citacions literals dels textos, motiu pel qual a les citacions de Fabra hi trobarem, per exemple, la grafia *darrera* en comptes de *darrere*. Així mateix, hem utilitzat els exemples que apareixen a les dues gramàtiques, encara que no sempre hem respectat la manera de presentar-los, motiu pel qual en els exemples de Fabra que, per exemple, inclouen mots escrits en versaletes, només hi hem mantingut aquest tipus de lletra si l'exemple formava part d'una citació literal. A més a més, si les gramàtiques deixen algun cas sense exemplificar, ho hem respectat i en cap cas ens hem inventat els exemples.

Hem inclòs els exemples a dins del redactat del text perquè hem cregut que afegir-los numerats després de la informació provocava que la relació entre l'explicació i l'exemplificació no fos tan clara. És per aquest motiu que, després de presentar la informació de la gramàtica de Fabra, hem afegit els exemples extrets d'aquesta obra i que, després de la informació que

pertany a la GIEC, hi hem inclòs els exemples d'aquesta gramàtica. Si en algun cas hem hagut d'incloure exemples d'una gramàtica a dins de l'exposició de l'altra, ho hem especificat.

Abans de presentar els resultats de la comparació, hem cregut necessari dedicar un apartat del treball a descriure les dues gramàtiques analitzades per poder tenir una idea del tipus d'obra que hem estudiat. En aquesta descripció, hi hem inclòs informació sobre el context en el qual es va publicar i les característiques de l'obra.

2. Descripció de les gramàtiques estudiades

2.1 *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra (1918)

La *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra (1918) va ser escrita com a encàrrec de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans durant l'època de la Mancomunitat. Tot i que, tal com presenta Solà (1977), abans ja hi havia hagut autors que, igual que Fabra, havien fet estudis sobre llengua, alguns dels quals tractaven temes que Fabra inclou a la gramàtica del 1918, com el complement directe amb preposició, hem de destacar que fins aleshores no s'havia donat la situació idònia per establir la codificació gramatical del català.

L'acceptació social que va tenir l'obra va permetre assumir-la com a gramàtica normativa de la llengua catalana, encara que en aquell moment no va ser declarada normativa explícitament. Aquesta gramàtica és, per tant, «un manual elemental d'establiment de la normativa» on Fabra parla dels aspectes que considera «més essencials en aquell moment històric» (Pérez Saldanya et al. 2009: 17) i que són fruit de l'estudi i l'experiència que havia adquirit en l'àmbit de la lingüística en anys anteriors, ja que havia publicat tres gramàtiques — i, segons Bonet (1991: 89), la del 1912 és la principal influència dels enunciats prescriptius de la gramàtica del 1918— i alguns tractats.

Pompeu Fabra configura la *Gramàtica catalana* «d'acord amb un principi expositiu tradicional, destinant una introducció a l'exposició de les normes ortogràfiques i vuit capítols pròpiament dits a les qüestions de morfologia i sintaxi» (Bonet 1991: 89). Més concretament, l'autor parla de l'ortografia —i, quan és necessari, de la pronunciació—, l'article definit, el substantiu, l'adjectiu qualificatiu, el pronom i l'adjectiu determinatiu, el verb, l'adverbi, la preposició i la conjunció. La presentació del text es caracteritza per una escriptura concisa que prescindeix d'explicar els conceptes que utilitza, però també per tractar només aspectes

específics de la llengua catalana i no pas estudiar temes de lingüística general, una actitud que «representa una ruptura amb els manuals de l'època» (Pérez Saldanya et al. 2009: 18).

2.2 Gramàtica de la llengua catalana de l'IEC (2016)

La *Gramàtica de la llengua catalana* de l'IEC (2016), la qual s'ha publicat després de vint anys de feina de la Secció Filològica de l'IEC i amb l'ajuda de col·laboradors externs de tot el domini lingüístic, és «la representació d'un model de llengua» (Cabré 2016: XIII) que parteix de l'obra de Pompeu Fabra, però que també és deutora dels estudis lingüístics dels últims anys i d'estudiosos com Antoni M. Badia i Margarit i Joan Solà. L'obra, que ha estat elaborada per la necessitat d'actualitzar la normativa del català, ha estat escrita col·lectivament i «té en compte la variació lingüística al llarg de tot el territori, els diferents nivells d'ús i la diversitat intrínseca d'una llengua que és alhora antiga i moderna, pròpia del mercat i de l'aula, de l'estrada i de la llar» (Ros 2016: X). Ara bé, una obra que vol tenir un caràcter prescriptiu ha de posar èmfasi en les formes que són més adequades per a la varietat estàndard o llengua general.

La GIEC, a diferència de la gramàtica de Fabra, s'organitza a partir de tres blocs explícits de fonètica, morfologia i sintaxi, i tot i que no hi dedica cap apartat, també inclou informació sobre ortografia, pragmàtica i semàntica. El text es presenta amb un llenguatge assequible per a un públic culte però no necessàriament especialitzat, encara que és inevitable l'ús de terminologia específica. A més a més, a fi de presentar la informació de manera entenedora, la gramàtica incorpora recursos com quadres, exemples i dues mides de lletra diferents.

3. Anàlisi de la informació de les gramàtiques

En aquest apartat del treball analitzarem la informació que hem obtingut a partir de la lectura i del buidatge de les dues gramàtiques normatives. Per fer-ho, organitzarem l'anàlisi

seguint la mateixa estructura que les fitxes (vg. Annex), és a dir, en tres grans blocs: fonètica, morfologia i sintaxi.

3.1 Fonètica

Sobre la diftongació de les vocals *i* i *u* febles —en els casos que no són contextos prototípics de formació de diftong— quan van seguides d'una altra vocal, Pompeu Fabra exposa que «són pronunciades en síl·labes diferents», tot i que també «és corrent de pronunciar les dues vocals dins una mateixa síl·laba formant un diftong creixent» (Fabra 1918: 18). Fabra especifica que els contextos en els quals sol ocórrer aquest fenomen són les combinacions vocàliques finals *ió*, com *ac.ció*; les combinacions posttòniques *ia* i *ie*, com *grà.cia* – *grà.cies*; i les combinacions pretòniques, com *so.cie.tat*.

Tot i que l'autor constata que és habitual la pronúncia monosil·làbica en els contextos ja esmentats, considera que «en poesia convindria d'adoptar exclusivament la pronúncia disil·làbica». D'això es desprèn que la pronúncia disil·làbica és per als registres més formals, però que en els altres registres la «pronunciació monosil·làbica de les dues vocals contigües és tolerable» (Fabra 1918: 18).

La nova gramàtica normativa de l'IEC va més enllà que Pompeu Fabra i especifica que es produeixen alternances fonètiques entre les vocals [i] i [u] i les semivocals corresponents [j] i [w], i, per tant, que «hi ha una evidència empírica que s'ha format un diftong a partir de la successió de dos segments originàriament vocàlics» (IEC 2016: 29). Per exemplificar-ho, la gramàtica posa com a exemple el cas de *gràcia*, el qual ja apareix a l'obra de Fabra.

La GIEC afirma que tant la vocal *i* com la *u* postconsonàntiques «es pronunciaven tradicionalment com a vocals i no formaven, per tant, diftong», tal com mostra l'exemple *con.di.ci.ó* – *con.di.ció*, però explica que actualment «són corrents, i fins i tot generals, les pronúncies amb diftong creixent». Més concretament, la pronunciació de la vocal *i* com a diftong «és general quan es troba en posició posttònica seguida de vocal [...] i freqüent quan va seguida de vocal tònica», com en el cas de *ab.sèn.ci.a* – *ab.sèn.cia*; *ac.ci.ó* – *ac.ció*). En canvi, la vocal *u* «és resistent a formar diftong», tot i que «és habitual» (IEC 2016: 32) que es formi en els mots acabats en *ua* i *ues*, tal com veiem a *con.tí.nu.a* – *con.tí.nua*.

De tots els casos que la gramàtica presenta, pronunciar aquestes vocals com a diftong «és acceptable en tots els registres en casos com *absència* o *gràcia* (posttònics i precedits de sibilants)», tot i que en els altres casos «també és acceptable, encara que es manté el hiat en la dicció més acurada». La GIEC hi afegeix que «la realització amb diftong o sense diftong depèn

de diferents variables, com ara el parlar, el parlant i les característiques fonològiques i morfològiques de la paraula» (IEC 2016: 32).

Per tant, Fabra considera que és corrent i tolerable sentir que la *i* i la *u* formen diftong en uns casos concrets, tot i que especifica que en poesia s'hauria de pronunciar en hiat. Semblantment, la GIEC explica que existeixen evidències d'una formació de diftong a partir de les vocals *i* i *u*, una pronunciació que considera general en els mateixos casos proposats per Fabra. Tot i així, només quan les vocals estan en posició posttònica és tolerable la pronunciació en diftong a tots els registres, perquè en els altres casos exposats es manté el hiat en la pronunciació acurada.

Quan dos mots entren en contacte es produeixen canvis fonètics i, segons la gramàtica de Fabra, «[l]es terceres persones del plural de l'imperatiu deixen habitualment sentir una *t* davant dels pronoms *hi* i *ho*», però la valoració que en fa l'autor és que «en cap cas no ha d'ésser escrita» (Fabra 1918: 99), com podem observar a *vagin-hi* i *facin-ho*.

Semblantment, l'adverbi de lloc i el relatiu *on* «deixa sentir sovint una *t* darrera de la *n* quan el segueix un mot començat en vocal o *h*», i l'autor considera que «malgrat aquesta pronúncia, no s'escriurà mai *ont* sinó *on*» (Fabra 1918: 100).

La gramàtica normativa de Fabra també esmenta el cas de l'adverbi interrogatiu *quan* i afirma que «deixa sentir algun com una *t* darrera de la *n* quan el segueix un mot començat en vocal o *h*» i l'autor afirma que «malgrat aquesta pronúncia no s'escriurà mai *quant* sinó *quan*» (Fabra 1918: 102), tal com observem amb l'exemple *no sé pas quan arribaran*.

Aquests tres casos comparteixen la idea que Fabra diferencia entre la llengua oral i la llengua escrita. Hem de dir, però, que no els hem pogut documentar a la nova gramàtica normativa de l'IEC, almenys directament, tot i que sí que hi hem pogut llegir que de la mateixa manera que hi ha vocals de suport «en determinats contextos també es recorre, per raons de sil·labificació, a un segment de suport consonàntic» (IEC 2016: 72), una explicació que ens pot servir per entendre què passa amb aquests fenòmens. La GIEC també explica que «[c]ol·loquialment, és freqüent [...] trobar una consonant entre vocals adjacents per tal d'evitar la formació d'un hiat» (IEC 2016: 73), com veiem a l'exemple *a on* pronunciat *a[v]on*, *a[w]on* o *a[β]on*, però que «no resulta acceptable en registres formals».

Així doncs, la gramàtica de Fabra exposa que alguns contextos, com els verbs en imperatiu seguits per un pronom feble i els mots *on* i *quan* seguits d'una paraula començada per vocal o *h*, afavoreixen que se senti un so *t* entre aquests mots, tot i que és una pronunciació que no pot traspasar a la llengua escrita. Altrament, la GIEC no tracta aquests casos concrets, tot i que parla segments de suport.

3.2 Morfologia

A propòsit de la formació del plural dels mots que acaben ortogràficament en *ig* i la pronúncia d'aquesta forma, la gramàtica de Fabra afirma que «[f]ormen el plural afegint una *s* al singular; però la majoria d'ells admeten, demés, un plural en *os*», com observem amb el singular *faig* i les dues formes del plural *faigs* i *fajos*. L'autor exposa que «[c]al, però, donar la preferència als plurals en *gs*» i que «els nexes *aigs*, *eigs*, &., són pronunciats *atx*, *etx*, &., o bé *aits*, *eits*, &.: *faig*, pronunciat *fatx* (com el singular *faig*) o *faits*». De les dues pronúncies possibles que proposa «sembla preferible la segona» (Fabra 1918: 33).

La GIEC explica que els mots acabats en *ig* —[ʝ] en posició final— «poden formar el plural amb la vocal *o* o bé per simple addició de la marca *-s* ». Davant la doble possibilitat de formació del plural, explica que «en aquest darrer cas es pronuncien amb [ʝ] final, com en singular, o amb [jts]». A més a més, la nova gramàtica normativa especifica que els plurals amb *o* són les formes «més generals en l'actualitat, però les formes tradicionals sense aquesta vocal encara mantenen una certa vitalitat en parlars baleàrics i en menor mesura valencians, i són habituals en la llengua escrita més formal» (IEC 2016: 179).

És a dir, mentre que Fabra considera preferible la forma del plural només amb *-s* i la pronúncia *its*, la nova gramàtica normativa ratifica la possibilitat de formar el plural d'aquests mots tant afegint-hi la vocal *o*, la qual considera més general, com només la *-s*, la qual considera que és habitual en els registres escrits més formals. També és possible pronunciar aquesta última opció [ʝ] i [jts].

La gramàtica de Pompeu Fabra estableix que en «[e]l llenguatge parlat confontent *li*, *l'hi*, *la hi*, *li ho* i *li hi* (pronunciats habitualment *li*) convé tenir present que *li* és el datiu singular del pronom *ell*, —*l'hi* és la combinació de l'acusatiu masculí del singular d'aquest pronom amb l'adverbi *hi* o de datiu *li*, reemplaçat per *hi*, —*la hi* és la combinació de l'acusatiu femení del singular del pronom *ell* amb l'adverbi *hi* o amb el datiu *li*, reemplaçat per *hi*, —*li ho* és la combinació del datiu *li* amb el neutre *ho*, —i *li hi* és la combinació del datiu *li* amb l'adverbi *hi*» (Fabra 1918: 52).

La nova gramàtica normativa, a propòsit d'aquest cas, explica que «els pronoms s'agrupen entre ells i amb el verb formant el menor nombre de síl·labes possible». Seguint aquesta idea, en una combinació pronominal com *la hi* «és habitual l'elisió de la *-a* del femení»,

tal com observem a l'exemple *l'hi van donar*, tot i que «[e]n els registres formals és preferible mantenir la vocal *i*, en aquest cas, *hi* es pronuncia com a semivocal [j]» (IEC 2016: 204), com ens mostra l'exemple *la hi donaré*, ja que «*la hi* és pròpia dels registres formals» (IEC 2016: 215).

A més a més, en «els parlars que empren la varietat de datiu singular *hi* en substitució de *li*, aquesta forma també tendeix a generalitzar-se en les combinacions amb el pronom *en* i amb el pronom *ho*, que en aquest cas és representat per *l*», tot i que la GIEC considera que les dues combinacions que presenta el quadre 8.14 (vg. Annex) «són acceptables, però en els registres formals és més habitual l'ús de les combinacions amb *li*» (IEC 2016: 211-212). També «és una possibilitat de la llengua escrita la combinació *li hi*, que oralment es resol simplement en [li]» (IEC 2016: 212).

Així doncs, la gramàtica de Fabra exposa que en la llengua parlada les combinacions de pronoms d'acusatiu i datiu *la hi*, *li ho*, *li hi* i *l'hi*, es confonen amb fonèticament en *li*, com la forma de datiu, però convé tenir en compte quin és el pronom que substitueix cada complement. La GIEC explica, igual que Fabra a la gramàtica normativa del 1918, que *la hi* és habitual que es redueixi, tot i que la forma completa és preferible en els registres formals. En el cas de la combinació *li hi*, que en la llengua escrita es manté així, oralment es redueix a *li*. La combinació *li ho* també pot quedar reduïda a *l'hi* i ambdues formes són acceptables, tot i que és més habitual la combinació amb *li* en els registres formals.

Pompeu Fabra parla dels adjectius invariables amb les terminacions *ant* i *ent*, com *constant*, *semblant* o *abundant*, i explica que hi ha excepcions com «*sant*, *santa*; *atent*, *atenta*; *content*, *contenta* [...]». En relació amb les formes invariables dels adjectius amb aquestes terminacions, afirma que «admeten, en el llenguatge familiar, un femení en *anta* i *enta*» (Fabra 1918: 37), com observem amb paraules com *amargant*, *lluent* i *bullent*.

Sobre el mateix fenomen, la GIEC explica que els adjectius invariables «no presenten cap alternança formal que permeti diferenciar entre les formes de masculí i les de femení, sinó que les unes i les altres coincideixen en una mateixa terminació» (IEC 2016: 171), però afegeix que la «tendència a diferenciar el masculí del femení explica la formació de femenins amb *-a* en diferents adjectius originàriament invariables per un procés d'analogia respecte del model flexiu majoritari (Ø /-a)». En relació amb els casos que agafen la marca de flexió, la nova gramàtica normativa comenta que alguns adjectius eren invariables «però que posteriorment s'han generalitzat com a variables», entre els quals hi ha *calent* – *calenta*, ja esmentat per Fabra. També hi afegeix que «altres adjectius amb aquestes terminacions, tot i que no han assolit tanta expansió, no són estranys en els registres informals [...] en atenció al fet que ja gaudeixen d'una

certa tradició», com els casos *amarganta*, *lluenta* i *bullenta*, també esmentats a la primera gramàtica normativa. «No són, però, acceptables altres formes menys generals» (IEC 2016: 172), com *feliça*, *igual* i *fàcil* com a forma femenina dels adjectius invariables *feliç*, *igual* i *fàcil*.

En definitiva, la gramàtica de Fabra parla dels adjectius invariables acabats en *ant* i *ent*, però també explica que alguns d'aquests adjectius invariables presenten una forma femenina en la llengua familiar. La nova gramàtica normativa, seguint el que ja havia dit Fabra, considera que alguns adjectius invariables tenen una forma femenina creada per analogia, però dels tres grups que en diferencia, només declara que no són acceptables els casos menys generals. La resta «no són estranys en els registres informals» (IEC 2016: 172).

La gramàtica de Fabra afirma que «[e]n la llengua parlada és corrent de donar a *bastant*, usat com a adjectiu determinatiu, un femení *bastanta* (plural *bastantes*)», tal com observem a l'exemple —*hi ha farina?* —*encara n'hi ha bastanta*, tot i que l'autor considera que és «preferible» (Fabra 1918: 65) la forma invariable, com a l'exemple —*hi ha farina?* —*encara n'hi ha bastant*.

La nova gramàtica normativa explica que «els quantitius poden ser variables o invariables tant pel que fa al gènere com al nombre», però també especifica que el quantitiu *bastant* «era inicialment invariable en gènere», tal com mostren els exemples *bastant farina* i *bastants gallines*, però que és un ús que «modernament perviu en els registres formals al costat de l'ús variable» (IEC 2016: 639), tal com observem amb *bastanta farina* i *bastantes gallines*.

Per tant, mentre que Fabra explica que en la llengua parlada es pot sentir la forma femenina *bastanta* del quantitiu invariable *bastant*, que considera preferible, la nova gramàtica normativa ratifica l'existència de la forma femenina i explica que, tot i que *bastant* era invariable, actualment conviuen la forma masculina i femenina en els registres formals.

Quant als quantitius *prou*, *massa* i *força*, la primera gramàtica normativa afirma que «[e]n el llenguatge parlat no és rar de donar als mots *prou*, *massa* i *força* els plurals *prous*, *masses* i *forces*, sobretot en el cas en què no van adjunts a un substantiu» (Fabra 1918: 65), tal com constatem a l'exemple —*vols més llibres?* —*no, ja en tinc prous*.

La GIEC declara que «[e]n els registres informals [...] es constata una certa tendència a dotar alguns d'aquests quantitius invariables de flexió de nombre» (IEC 2016: 639) i que alguns d'aquests quantitius són *prou*, *massa* i *força*, com podem constatar amb els exemples *no té mai prous diners* i *l'he vist forces vegades*. A més a més, la nova normativa afegeix que la variació de nombre en aquests casos «és habitual en central, nord-occidental i septentrional,

però no en els altres parlars» (IEC 2016: 639-640) i que, independentment del dialecte, són unes formes que «no transcendeixen als registres formals». La GIEC no només parla del cas que ja havia plantejat Fabra, sinó que hi afegeix la possibilitat que *prou* pugui presentar «flexió de gènere amb les formes analògiques *prouta* i *proutes*, formes que no resulten adequades més enllà dels registres informals» (IEC 2016: 640).

Així doncs, mentre que la gramàtica normativa de Fabra relaciona les formes *prou*, *masses* i *forces* dels quantitius invariables *prou*, *massa* i *força* amb la llengua parlada, la nova gramàtica normativa reafirma la tendència a crear un plural d'aquestes formes invariables i també especifica que és habitual en algunes varietats concretes, tot i que són formes que no les trobem en els registres formals. A més a més, en el cas de *prou*, hi afegeix la forma femenina *prouta*.

Pompeu Fabra sosté que en les oracions reflexives «és preferible el pronom *ell* al reflexiu *si*», com comprovem amb l'exemple *vuit i quinze són dos nombres primers entre ells*, el qual és «preferible» (Fabra 1918: 40) a *vuit i quinze són dos nombres primers entre si*. En relació amb els exemples proposats, l'autor associa el pronom *ells* al francès *eux* i *si*, al castellà *si*.

La GIEC estableix que «[e]n el reforç format per un sintagma preposicional introduït per *entre* són intercanviables els pronoms de tercera persona *ells*, *elles* i el pronom *si*: *Els amics s'ajuden {entre ells/entre si}*» (IEC 2016: 690). Per tant, les dues possibilitats són vàlides.

Per tant, mentre que Fabra prefereix el pronom *ell* en comptes de *si* per a les oracions reflexives, la GIEC ratifica l'existència de les dues formes i explica que el pronom *ell* i el pronom *si* són intercanviables.

Pel que fa als pronoms febles davant dels verbs, la gramàtica de Fabra exposa que just davant del verb «són possibles les formes *me*, *nos*, *te*, *vos*, *se*, *lo*, *los*, *ne* i les formes *em*, *ens*, *et*, *us*, *el*, *els*, *en*», però hi afegeix que *nos*, *lo* i *los* «són arcaics o dialectals» i especifica que «en general, les formes reforçades (*em*, &.), i àdhuc *us*, són preferibles a les plenes» (Fabra 1918: 43), tal com observem als exemples *em treu*, *ens mira*, *et veu* i *us escriviu*.

La nova gramàtica normativa afirma que els pronoms «poden revestir formes diferents segons el context en què apareguin» (IEC 2016: 196) i que aquestes formes «estan condicionades per factors morfològics [...] i fonològics» (IEC 2016: 197). La GIEC també aporta informació sobre les formes i considera que «[e]n la llengua antiga, les formes plenes (*me*, *te*, *se*, *ne*, *lo*, *los*, *nos*, *vos*) també s'usaven davant del verb, en lloc de les reforçades (*em*,

et, es, en, el, els, ens) i de la reduïda *us*, quan el pronom no sil·labificava» (IEC 2016: 200), tal com podem comprovar amb els exemples *molt més ne tenia ell* i *vos demana perdó*.

Les formes plenes «han perviscut en expressions fixades [...] i es mantenen amb més o menys vitalitat en diferents parlars», tal com observem amb els exemples *Déu vos/lo guard, tant se val, me parla, los agafaré*. Amb aquesta informació, la gramàtica estableix que l'ús de les formes plenes «és acceptable en la llengua oral en els parlars en què es mantenen, però en la llengua escrita més formal són preferibles les formes reforçades i la reduïda *us* paral·leles» (IEC 2016: 200).

Així doncs, Fabra prefereix que s'utilitzin les formes reforçades —i *us*— davant dels verbs, i la nova gramàtica normativa afirma que, tot i que les formes plenes perviuen en alguns parlars i s'accepten en la llengua oral, les formes reforçades —i la reduïda *us*— són, com ja deia la primera gramàtica normativa, les preferibles en la llengua escrita.

El pronom àton de primera persona del plural, segons Fabra, és *nos*, tot i que «[d]arrera de la primera persona del plural de l'imperatiu és admissible la substitució de *nos* per 's» (Fabra 1918: 46), tal com observem als exemples *enviem 's-el, anem 's-en* i *fixem 's-hi*. El pronom de segona persona del plural és, també segons Fabra, *vos*, i l'autor exposa que «és admissible el canvi de *vos* en 's» (Fabra 1918: 48), com veiem a *envieu 's-el, feu 's-ho* i *aneu 's-en*.

Així mateix, la nova gramàtica normativa exposa que si «les formes *nos* i *vos* estan situades entre un verb imperatiu de primera o segona persona del plural, respectivament, i un altre pronom, aleshores molts parlars les redueixen a [z], escrita 's», com podem comprovar amb els exemples següents, alguns dels quals ja els presentava Fabra: *fixem 's-hi, anem 's-en, mireu 's-el* i *poseu 's-ho*. Tot i així, la GIEC considera que «[c]ap d'aquestes formes no transcendeix més enllà dels registres informals» (IEC 2016: 221) i aporta les formes corresponents amb el pronom sense reduir: *fixem-nos-hi, anem-nos-en, mireu-vos-el* i *poseu-vos-ho*.

Per tant, Fabra considera admissible la possibilitat de reduir els pronoms de primera persona i segona persona del plural a 's després d'un verb en imperatiu. La nova gramàtica normativa ratifica aquesta reducció, però considera que són formes que no trobem més enllà dels registres informals.

La gramàtica normativa de Fabra, en relació amb la forma del pronom de segona persona del plural en posició preverbal, estableix que «alguns prefereixen *vos* a *us*, sobretot en el cas en què la combinació no va immediatament precedida d'un mot acabat en vocal altra que

i o *u* pertanyents a un diftong decreixent» (Fabra 1918: 48), com els casos de *vos el prendran* (per *us el prendran*) i *quants vos en donen?* (per *quants us en donen?*).

Sobre el mateix fenomen, la nova gramàtica normativa estableix que el pronom *us* «presenta un radical amb la forma *u* i la marca de plural quan s'anteposa al verb (*us agafa, us mira*) i quan es posposa a un verb acabat en vocal (*entendre-us*)» (IEC 2016: 198) i que «[e]n la llengua antiga, les formes plenes [...] també s'usaven davant del verb», unes formes que actualment «han perviscut en expressions fixades [...] i es mantenen amb més o menys vitalitat en diferents parlars». També especifica que utilitzar les formes plenes «és acceptable en la llengua oral en els parlars en què es mantenen, però en la llengua escrita més formal són preferibles les formes reforçades i la reduïda *us*» (IEC 2016: 200).

En definitiva, la gramàtica de Fabra prescriu que és preferible *us*, tot i que també es pot utilitzar *vos*. La GIEC explica que, tot i que en alguns parlars i expressions encara perviuen les formes plenes, en els registres més formals és preferible que s'utilitzin les reforçades i la reduïda *us*.

Segons la primera gramàtica normativa, entre un pronom que acaba en *s* i un mot que comença per vocal o *h* «és permès d'usar la forma *en* en lloc de *n*'», com observem amb els exemples *ens en anem* i *els en arriben dos* i amb les formes *ens n'anem* i *ens n'arriben dos*. Malgrat aquesta permissibilitat, l'autor especifica que és «preferible la forma *n*'» (Fabra 1918: 52).

Sobre el mateix cas, la GIEC exposa que els pronoms adopten la forma reduïda «si s'anteposen a un verb començat per vocal o si es posposen a un verb acabat en vocal, ja que en aquests contextos la consonant se sil·labifica amb la vocal inicial o final del verb» (IEC 2016: 197). Malgrat aquest procés de sil·labificació, quan hi ha més d'un pronom «s'evita el contacte de consonants pertanyents a dos pronoms diferents per mitjà novament de les formes amb la vocal de suport *e*». Això explica que pronoms com *el, els* i *en* «adoptin les formes reforçades darrere d'un altre pronom acabat en *-s* del plural, independentment que els pronoms s'anteposin o es posposin al verb» (IEC 2016: 204).

Més específicament, quan es tracta del pronom *en* «aquestes pronúncies es poden reflectir gràficament mitjançant la forma reforçada. Així, al costat de la grafia sense vocal (*n*'), que és la general, s'admet també la grafia *en*, d'acord amb la pronunciació de diferents parlars» (IEC 2016: 205), com observem amb els exemples *ens n'anem* o *ens en anem*; *els n'oferim tres* o *els en oferim tres*.

Per tant, la gramàtica de Fabra prefereix que la forma del pronom *en* davant d'un mot que comenci per vocal o *h* sigui *n'*, però la GIEC ratifica que el pronom *en* és admissible escriure'l tant amb la forma general *n'* com amb la forma *en*.

Segons la gramàtica de Fabra, «[e]l llenguatge parlat (Barcelona) usa *n'hi* com a combinació del pronom *ne* o *en* amb l'adverbi *hi* i com a combinació del pronom *ne* o *en* amb el datiu *li*, reemplaçat per *hi*» i l'autor considera que el primer cas és correcte però que «en el segon cas és preferible *li'n* o *li n'*» (Fabra 1918: 55), tal com podem observar amb els exemples *ja n'hi han posat, d'ous, al cove* (*n'* representa el complement directe *ous* i *hi*, el circumstancial *al cove*) i *compreu-li'n, d'ous, a la Maria* (*li* representa el complement indirecte *a la Maria* i *n'* representa el complement directe *ous*).

A propòsit de la mateixa combinació pronominal, la GIEC estableix que «en els parlars que converteixen *li'n* en *n'hi*, la primera forma s'ha mantingut en alguna expressió lexicalitzada»; segons especifica la gramàtica, «[l]es dues combinacions [...] són acceptables, però en els registres formals és més habitual l'ús de les combinacions amb *li*». La gramàtica també precisa que, si es tracta del cas concret del verb *anar-se'n*, l'ús d'una combinació o de l'altra provoca una «diferència semàntica», però tret d'aquest cas concret «totes dues possibilitats es poden utilitzar indistintament» (IEC 2016: 212).

Així doncs, mentre que Fabra considera que si el pronom *en* va combinat amb un pronom de datiu és preferible tenir la combinació *li'n* o *li n'*, la GIEC ratifica l'existència de les dues formes i explica que es pot utilitzar tant *li'n* com *n'hi*, tot i que especifica que la combinació amb *li* és la més habitual en els registres formals.

Segons la gramàtica normativa de Fabra, quan un infinitiu que acaba en *r* va seguit d'un o més pronoms febles, aquest verb pot tenir dues formes diferents: «(I) La *r* persisteix i la forma del primer pronom és la que aquest adopta darrera d'un verb terminat en consonant; o (II) La *r* és suprimida i la forma del primer pronom és llavors la que aquest adopta darrera d'un verb terminat en vocal altra que *u*», tal com observem en els exemples *anar-nos-en* i *anà'ns-en*; *conèixer-la* i *conèixe'la*. Davant d'aquesta doble possibilitat, l'autor considera que «[l]a llengua escrita ha de preferir en tots els casos les formes I a les formes II» i precisa que aquestes segones formes «solament són tolerables (i encara només en l'estil col·loquial) quan l'infinitiu termina en *er* feble i quan l'infinitiu precedeix algun dels pronoms *nos*, *vos* i *los* seguits d'un segon pronom» (Fabra 1918: 99).

Segons la GIEC (2016: 217), adjuntar «pronoms febles darrere del verb pot provocar certes alteracions fonètiques en la forma verbal que, segons el cas, van acompanyades de canvis

de forma dels pronoms». Un cas que trobem «en la llengua oral, fora dels registres formals» és l'elisió de la *r*, la qual ja va ser comentada per Fabra, quan l'infinitiu pla va seguit d'un pronom que comença amb consonant, perquè així es produeix «la sil·labificació del pronom amb el verb en determinats parlars en cas que pugui prendre una forma sil·làbica», com observem a *s'entesta a convence'l i hem quedat per conèixe'ns* «en comptes de les solucions respectives més formals» (IEC 2016: 217) amb *convèncer-lo* i *conèixer-nos*. La gramàtica també especifica que és «pròpia només d'alguns parlars l'elisió de la ròtica final en qualsevol infinitiu i davant qualsevol pronom o combinació pronominal».

En definitiva, Fabra comenta que el manteniment de la ròtica de l'infinitiu en contacte amb un pronom feble és la forma preferible en la llengua escrita, mentre que l'elisió d'aquesta ròtica només és tolerable en uns casos concrets i en l'estil col·loquial. La GIEC ratifica l'existència de les dues solucions i, semblantment, associa el manteniment de la *r* als registres formals i l'elisió d'aquesta, a la llengua oral i als registres informals.

La gramàtica de Pompeu Fabra explica que les formes verbals de «*vèncer, perdre, rebre*, en què la segona persona de l'imperatiu termina en consonant (*venç, perd, rep*) i la tercera presenta el radical pur (*venci, perdi, rebi*), aquella pot revestir davant dels pronoms afixats una segona forma tret de la tercera persona canviant la terminació *i* en *e* (*vence, perde, rebe*)». Això origina formes verbals combinades amb pronoms com les que mostren els exemples *vence-la, perde'ls, culle-les* i *planye'm*, però «[l]a llengua escrita ha de donar indubtablement la preferència a les formes d'imperatiu terminades en consonant». L'autor especifica que les formes en *e* «no són potser tolerables sinó en *more't* i en els imperatius de *fugir, rebre, cabre* i anàlegs davant de *hi* i *ho*» (Fabra 1918: 99).

La nova gramàtica normativa, com ja havia plantejat Fabra, afirma que els verbs de la segona persona de l'imperatiu que acaben en consonant «manifesten una tendència, en diversos parlars, a evitar el contacte de la consonant final del radical i la del pronom mitjançant una *e* de suport afegida al radical», i creen les formes *ajupe't, culle-les, more't* i *promete'm*, en comptes de «les solucions més generals en registres formals» (IEC 2016: 218) *ajup-te, cull-les, mor-te* i *promet-me*.

A més a més, la GIEC hi afegeix un altre cas que segueix la mateixa tendència però que Fabra no havia esmentat: l'ús d'aquesta *e* de suport «en els verbs incoatius, que en la segona persona del singular d'imperatiu presenten l'increment del radical *-eix*» i que creen les formes *destrueixe'n* i *imprimeixe-ho* en comptes de «les solucions generals en els registres formals» (IEC 2016: 218), les quals són *destrueix-ne* i *imprimeix-ho*.

Així doncs, la gramàtica de Fabra explica que els imperatius d'alguns verbs presenten una forma acabada en vocal quan entren en contacte amb un pronom, però que la llengua escrita prefereix les formes d'imperatiu acabades en consonant. Només són tolerables les formes que incorporen aquesta vocal en alguns verbs. La GIEC ratifica aquesta tendència que tenen alguns parlars d'afegir una *e* entre la forma d'imperatiu i un pronom, encara que també especifica que les formes dels registres formals són les que no incorporen aquesta vocal.

3.3 Sintaxi

La gramàtica de Pompeu Fabra explica que «[e]n el llenguatge parlat és freqüent l'ús de *en* com a predicatiu (en lloc de *ho*)», com observem a l'oració *diu que són blaus i no en són*, però que «[l]a llengua literària evita generalment aquest *en*, reemplaçant-lo per *ho*» (Fabra 1918: 42), tal com mostra *diu que són blaus i no ho són*.

La nova gramàtica normativa, la qual utilitza el mot *atribut* en comptes de *predicatiu* per parlar d'aquest cas ja explicat per Fabra, indica que «els pronoms *en*, *hi* i *ho* poden representar un atribut» i especifica que «la tria d'un o altre pronom depèn del tipus de verb i del tipus d'atribut, però també d'altres característiques de l'oració». Més concretament, la GIEC exposa que el pronom *ho* «pot reemplaçar un sintagma adjectival, un sintagma preposicional o adverbial, un sintagma nominal (o possessiu) i una oració subordinada en les copulatives d'identificació» (IEC 2016: 691), encara que aquest mateix pronom «pot alternar amb els pronoms personals d'acusatiu quan es tracta de representar un sintagma nominal definit en una copulativa d'identificació» (IEC 2016: 692), tal com observem a *aquella dona l'era o no l'era, la teva veïna*, una possibilitat que Fabra no va tenir en compte a la primera gramàtica normativa.

Els pronoms *en* i *ho* alternen quan s'ha de «representar un atribut locatiu d'origen o un atribut de pertinença» (IEC 2016: 692), com observem a *ell és d'Alcoi, però jo no ho/en soc*. A més a més, els pronoms *en* i *ho* poden alternar «quan actuen com a pronoms de represa en oracions amb l'atribut dislocat [...] encara que la dislocació no sigui explícita» (IEC 2016: 694-695), com observem a *ara són rics, però abans no {ho eren/n'eren} gens*.

Per tant, mentre que Fabra afirmava que el pronom *en* sovint era reemplaçat per *ho* a l'hora de substituir un atribut, la GIEC ratifica que el pronom *en* pot reemplaçar *ho* per

substituir aquest mateix complement, i afegeix que també és possible l'ús de *hi*, tot i que utilitzar un pronom o d'un altre depèn del tipus l'oració.

Quant a les oracions de relatiu, la gramàtica de Fabra explica que la llengua parlada «recorre freqüentment a una construcció que consisteix a construir la proposició de relatiu com si fos una proposició independent» i que utilitza el pronom feble per representar l'antecedent i el mot *que* per unir les dues proposicions, com a *...és una fusta que se'n fan mobles...* L'autor considera que que aquests últims casos «no són en tot cas tolerables sinó en l'estil col·loquial» (Fabra 1918: 62), i exposa que l'oració de relatiu és *...és una fusta de la qual es fan mobles...*

Del mateix cas, la GIEC en diferencia diversos casos en els quals el relatiu apareix juntament amb un pronom feble. Un d'aquests casos són «les relatives analítiques (o relatives col·loquials) que, encapçalades per *que*, contenen un pronom feble o un possessiu que fa la funció sintàctica pròpia del relatiu». La nova gramàtica normativa explica que aquest fenomen és una «tendència col·loquial» (IEC 2016: 1056) i que no només el trobem en català sinó que també el podem observar en altres llengües romàniques. En aquests casos, es desglossen les funcions «de manera que l'element inicial *que* fa només la funció de nexa subordinant, mentre que un pronom feble o un possessiu fa les altres dues funcions: la sintàctica, de complement o adjunt, i l'anafòrica» (IEC 2016: 1056-1057), tal com mostra l'oració *és una persona que no li donaries un cop de mà* en comparació amb l'estructura de relatiu formal *és una persona a qui no donaries un cop de mà*.

En definitiva, Fabra explica que en les oracions de relatiu hi ha la tendència a unir dues proposicions amb el mot *que* i un pronom feble. Semblantment, la GIEC ratifica l'existència de la construcció que es forma unint dues proposicions amb el mot *que* i un pronom relatiu, la qual anomena relativa analítica, i la compara amb l'estructura pròpia dels registres formals.

Segons Fabra, «[é]s freqüent l'anteposició de la preposició *a*» al relatiu i interrogatiu de lloc *on* i, per tant, es diu *a on són?* i *on són?* L'autor afirma que són «en general preferibles» (Fabra 1918: 100) les construccions sense la preposició.

A la GIEC s'indica que el relatiu *on* «pot indicar localització o direcció tot sol (en registres més formals) o bé amb la preposició *a* tant si té un antecedent nominal [...] com si no té antecedent» (IEC 2016: 1054), com a l'estructura *aquella casa és (a) on vivim*.

Per tant, Fabra indica que les dues construccions són possibles, però que la construcció preferible és la que no porta preposició *a*. La GIEC ratifica la possibilitat d'utilitzar l'estructura amb la preposició *a*, però explica que l'estructura sense la preposició és la preferible en els registres més formals.

En les formes de participi dels verbs transitius que formen part d'un temps compost acompanyat per un complement directe, segons Fabra, aquest verb «pot concordar amb el dit complement o romandre invariable» (Fabra 1918: 95) tal com observem a l'exemple *havia rebut/rebuda una carta*. L'autor considera que «[é]s recomanable (si no obligatori) de fer concordar el participi passat amb el complement directe quan aquest és un pronom personal feble de tercera persona» i ho exemplifica amb *la carta l'han començada, però no l'han acabada*. Tot i així, «en tots els altres casos és preferible de deixar el participi passat invariable» (Fabra 1918: 96), com a *la noia que ells han vist és la germana d'en Pere*.

Sobre el mateix cas, la nova gramàtica normativa exposa que «el participi establia concordança amb el complement directe, fenomen del qual queda un reflex en la llengua oral quan el complement directe és un pronom feble anteposat al verb, sobretot si és femení» (IEC 2016: 249), tal com veiem a *l'ha trencada, la cadira?* La GIEC afirma que aquest fenomen es produeix «[e]n la llengua antiga i en una part important dels parlars actuals», però que la concordança entre el complement directe i el participi «ha perdut terreny a favor de la construcció amb el participi invariable, que es manifesta amb els valors de gènere i nombre menys marcats: en masculí singular» tal com podem comprovar amb l'exemple *les he regalat jo mateix*. En els parlars que mantenen la concordança, però, «és més habitual quan el pronom és femení [...] que quan és masculí plural» tal com contrasten els exemples *l'he comprada avui, les he comprades avui i els cavalls, ja els hauriem ensellats/ensellat, si ens haguéssiu avisat*. La nova gramàtica normativa afirma que «la concordança entre el pronom d'acusatiu i el participi se sol mantenir en els registres formals» (IEC 2016: 492).

Així doncs, Fabra explica que s'ha de fer concordar el participi d'un verb compost amb el complement directe que l'acompanya quan aquest complement apareix representat per un pronom feble de tercera persona. La GIEC, tot i que afirma que la concordança ha perdut terreny, estableix que aquesta concordança es manté en els registres formals.

Tot i que el complement directe prototípic és un sintagma nominal sense preposició posposat al verb, la gramàtica de Fabra ja planteja que el «complement directe d'un verb expressat o sobreentès deu, en determinats casos, ésser introduït mitjançant la preposició *a*» (Fabra 1918: 112). Entre aquests casos hi observem les construccions en les quals el complement directe és un pronom personal, com en l'exemple *tu em miraves a mi*, o bé quan aquest complement va just després del subjecte, tal com mostra *el perseguia com el gat a la rata*. Cal fer referència, també, a una altra estructura que Fabra esmenta en aquest punt: *jo rentaré la Maria, i tu, la Joana* la qual considera que és «[m]illor que» ...*i tu, a la Joana*. A

banda dels casos que acabem de comentar, «l'emprament de la preposició *a* en el complement directe és solament tolerable davant de certs pronoms, principalment *tothom*, *tots* i *el qual*» (Fabra 1918: 113).

D'aquest fenomen se'n torna a parlar a la nova normativa, la qual introdueix el cas a partir del complement directe prototípic, però afirma que l'ús de la preposició «està relacionat amb factors diversos que a vegades apareixen al mateix temps: concretament, ho està amb la categoria del complement directe, amb la posició del subjecte o del complement directe i amb el caràcter animat o inanimat de l'un i de l'altre» (IEC 2016: 730).

La GIEC considera que davant dels quantificadors com *tothom*, *cadascú*, *algú*, etc., aquesta preposició «és optativa» (IEC 2016: 731), com mosta l'exemple *d'un temps ençà crítica (a) tothom*, i, semblantment, el relatiu *el qual* «pot anar precedit de la preposició *a*, principalment per a evitar l'ambigüitat amb el subjecte» (IEC 2016: 733), com observem a l'oració *presentarà la documentació la seva advocada, a la qual acompanyarà la procuradora de l'empresa*. El quantificador *tot* «pot anar precedit de la preposició *a*» si designa una «entitat humana» (IEC 2016: 491), com en l'exemple *les convidaré (a) totes*. Finalment, i seguint l'exemple *jo rentaré la Maria, i tu, la Joana* plantejat per Fabra, «les oracions coordinades afavoreixen l'elisió del verb *i*, consegüentment, la presència de la preposició de complement directe» (IEC 2016: 736), una idea que la nova gramàtica normativa exemplifica a partir de l'oració *els fills havien vist els pares, però els pares als fills no*.

En definitiva, Fabra explica que el complement directe va introduït per la preposició *a* quan aquest complement és un pronom personal, quan se situa després del subjecte i també es pot tolerar amb *tothom*, *tots* o *el qual*. La GIEC exposa que l'ús de la preposició depèn de la categoria del complement directe, de la posició i del caràcter animat o inanimat. A més, seguint els casos plantejats per Fabra, especifica que davant dels quantitius és opcional, que amb el relatiu *el qual* s'hi posa per evitar ambigüitats i que les oracions coordinades amb el verb elidit afavoreixen l'ús de la preposició.

Segons la gramàtica de Pompeu Fabra (1918: 118), en les oracions que indiquen una localització «la preposició *en* serveix principalment per a introduir la indicació de l'indret on és o s'esdevé alguna cosa», com a *ha viscut en tres cases diferents*, tot i que la localització «pot també ésser introduïda mitjançant la preposició *a*», com a *ho trobareu a l'armari*. Davant d'aquesta doble possibilitat, l'autor especifica les categories que afavoreixen l'ús d'una preposició o d'una altra: els noms propis, l'article definit i l'adjectiu interrogatiu «demanen davant d'ells, els primers exclusivament i els altres preferentment, la preposició *a*», com mostren *estan a Vic*, *seien a les cadires* i *a quina casa viu?*, i els adjectius demostratius i els

indefinites *un* i *algun* «prefereixen davant d'ells la preposició *en*», com mostra *ara són en aquell cafè, vivien tots dos en una mateixa casa i els trobaran segurament en algun dels cafès de la plaça*.

La nova gramàtica normativa, en la mateixa línia que la gramàtica de Fabra, explica que tant la preposició *a* com la preposició *en* «s'usen fonamentalment amb un valor espacial», però també afirma que aquest valor ens permet diferenciar entre situacions estàtiques i dinàmiques. En molts casos, com mostra el quadre 19.2 de la GIEC (vg. Annex), «es poden usar totes dues preposicions, encara que, segons la categoria o l'element que les segueix, sol ser més habitual l'una o l'altra» (IEC 2016: 726), i en relació amb aquestes categories, seguint la informació de Fabra, la GIEC diu, d'una banda, que davant dels topònims, els quals podem incloure dins del grup de noms propis que deia Fabra, «s'usa *a* tant en situació estàtica com dinàmica», com mostra *ha plogut {a Alacant/a les illes Britàniques}*. D'altra banda, els pronoms indefinites *un* i *algun*, així com també els demostratius, tendeixen «a utilitzar *en* per qüestió d'eufonia [...] tant en situacions estàtiques com dinàmiques, encara que en aquest darrer cas també és normal l'ús de *a* (amb verbs com *anar, venir, pujar, baixar, entrar, arribar i tornar*)» (IEC 2016: 727), com veiem a *eren en un indret molt pendent i hem baixar a (o en) un avenc del Montsant*.

La gramàtica també fa referència a altres quantificadors i als determinants, ja que en aquests casos «s'usa *a* en les situacions dinàmiques», però en les situacions estàtiques «generalment són possibles les dues preposicions, encara que una de les dues sol ser més freqüent», tal com mostren els exemples *viatjarem als països nòrdics* (situació dinàmica) i *és a/en la segona planta* (situació estàtica). Els casos en els quals són possibles les dues preposicions, la gramàtica indica «en primer lloc la preposició més habitual i la preferent en els registres formals» (IEC 2016: 726).

Per tant, Fabra explica que la preposició *en* introdueix indicacions de lloc, però que també la preposició *a* pot introduir-ne, i especifica que unes categories gramaticals prefereixen una preposició o una altra: els articles definits, noms propis i adjectius interrogatius solen utilitzar *a*, mentre que els demostratius i els indefinites, *en*. La GIEC ratifica que en aquestes estructures es poden utilitzar les dues preposicions, però que l'ús ve condicionat per la categoria gramatical dels elements i, a més a més, pel fet que la situació sigui estàtica o dinàmica.

Quan un adjunt temporal està format per un infinitiu, la gramàtica de Fabra considera que hi ha dues construccions possibles. D'una banda, «la introducció de l'infinitiu mitjançant la preposició *a* seguida de l'article definit», tal com mostra l'exemple *a l'entrar jo, tots*

s'alçaren, i, de l'altra, «la introducció de l'infinitiu mitjançant la sola preposició *en*», tal com veiem a *en entrar jo, tots s'alçaren*. Davant d'aquesta doble possibilitat, l'autor diu que «és d'aconsellar que els escriptors es decantin decididament a favor de la segona» (Fabra 1918: 119), és a dir, a favor de l'estructura introduïda per *en*.

La GIEC, que també tracta aquest fenomen, exposa que en una oració d'infinitiu «la preposició *en* s'usa amb uns valors semblants als de l'adverbi *quan*», com mostra l'oració *en entrar ell, tots s'alçaren*, però que «[a]l costat de l'estructura “*en* + infinitiu”, a la qual s'ha donat preferència en els registres formals, hi ha també la construcció “*al* + infinitiu”» (IEC 2016: 1193). A més a més, la gramàtica hi afegeix que aquesta segona construcció amb *al* «és una forma genuïna que en la llengua antiga s'usava amb un infinitiu nominalitzat i un valor duratiu», però que actualment té un valor duratiu que «s'ha mantingut, sense el caràcter nominal que tenia en la llengua antiga, en diferents parlars valencians, en què *en* s'usa amb el valor de ‘tan bon punt, així que’ [...] i *al*, amb el valor de ‘mentre’». La GIEC també constata que hi ha parlars en els quals «la construcció amb *al* ha anat guanyant terreny progressivament i s'usa amb tots dos valors» (IEC 2016: 1194).

Així doncs, segons Fabra, hi ha dues preposicions que introdueixen els adjunts temporals: *en* i *a* (amb l'article *el*) seguides d'infinitiu, però considera que la construcció amb *en* és preferible. La GIEC explica que, per expressar un adjunt temporal amb valor de *quan*, hi ha dues estructures, tant la que va introduïda per *en* com la que porta *al*. La primera és la que Fabra (1918) va donar com a preferent, tot i que l'altra, que és genuïna i en alguns parlars va guanyant terreny, també va ser considerada normativa per la gramàtica de Fabra.

Quant a la preposició *des*, la gramàtica de Pompeu Fabra afirma que «va generalment acompanyada de la preposició *de* formant la preposició composta *des de*», tal com podem comprovar amb l'exemple *hi serà des de dilluns*, però també afirma que si «la designació del moment inicial va seguida de la designació del moment final [...] és freqüent (i en general recomanable) la substitució de *des de* per *de*» (Fabra 1918: 122), tal com observem a *van estar-s'hi de Nadal a mitjan febrer*.

Les expressions que tenen l'estructura *des de... ençà* o *endavant* «són generalment reemplaçades per *de...*», com observem a l'exemple *són aquí de dissabte ençà*. Sobre aquesta preposició també explica que «[l]’expressió *del moment que* és millor que *des del moment que*» (Fabra 1918: 122), com observem a *del moment que ell ho diu, cal creure-ho* i *des del moment que ell ho diu, cal creure-ho*.

La GIEC exposa que en les oracions temporals «és possible usar la preposició *de* en lloc de *des de*», com en els exemples *van estar-s'hi de Nadal fins a mitjan febrer* i *visita malalts*

de les nou fins a migdia. I hi afegeix que «és preferible la preposició *de* en correlació amb altres elements, com en les construccions del tipus *de... {ençà / estant / endavant / en avant}*» (IEC 2016: 754), tal com observem amb l'exemple *representen aquesta obra de l'abril ençà*.

Pel que fa a la locució conjuntiva *del moment que* plantejada per Fabra, hem de destacar que apareix a la gramàtica de Fabra però no la trobem al *Diccionari general de la llengua catalana*, del mateix autor. Contràriament, no l'hem poguda documentar a la GIEC, però sí que apareix al *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC.

En definitiva, la gramàtica de Fabra explica que existeix la preposició composta *des de*, però que és recomanable substituir-la per *de* quan també es designa el moment final o en les expressions que contenen mots com *ençà* i *endavant*. L'autor també planteja que l'expressió *del moment que* és preferible a *des del moment que*. La GIEC parla de la reducció de *des de* a *de* en els mateixos casos que Fabra, però la nova gramàtica normativa no esmenta la locució conjuntiva *del moment que*.

Segons la gramàtica de Fabra (1918: 107), darrere de mots o locucions com *tampoc* o *en ma vida* «[...] és també corrent d'ometre l'adverbi *no* davant del verb de la proposició negativa», com veiem en l'exemple *tampoc vindrà* o *en ta vida ho faràs*, tot i que l'autor considera que «és preferible de no ometre el dit adverbi», com a *tampoc no vindrà* i *en ta vida no ho faràs*. A més a més, hi ha altres proposicions en les quals només «és tolerable l'omissió de l'adverbi *no* davant del verb en el cas de precedir-lo algun dels mots *ningú, res, cap, gens, mai* i *enlloc*», com observem amb els exemples *ningú ens ha vist, cap d'elles vindrà* i *mai diuen el que pensen*, tot i que l'autor apunta que és «[m]illor, però» *ningú no ens ha vist, cap d'elles no vindrà* i *mai no diuen el que pensen*.

A propòsit d'aquest cas, la GIEC exposa que mots i locucions amb significat negatiu, com el cas de *tampoc* o *ni tan sols* «admeten l'elisió o el manteniment de *no*, encara que aquesta última solució és l'habitual en els registres formals» (IEC 2016: 1309), com en l'exemple *demà tampoc (no) hi haurà reunió*. En relació amb l'expressió *en ma vida* que presentava Fabra, la GIEC només explica que és una locució que té «el valor de *mai*» (GIEC 2016: 1303).

A més a més, l'ús dels quantificadors negatius com *enlloc, gens, cap, ningú* i *res* en posició preverbal ja «és suficient per a atorgar un valor negatiu a l'oració i llavors és possible tant el manteniment com l'elisió de l'adverbi *no*» (IEC 2016: 1304-1305), com en els exemples *ningú (no) podrà afirmar el contrari* i *cap dels teus amics (no) es va presentar a l'examen*. La nova gramàtica normativa també considera que «el manteniment és la solució més habitual en els registres formals» (IEC 2016: 1305).

Per tant, Fabra considera que és corrent ometre l'adverbi *no* en proposicions negatives, sobretot quan va acompanyat de mots com *ningú*, *cap*, *tampoc*, *en ma vida* o *mai*, però explica que és preferible no ometre'l. De la mateixa manera, la nova gramàtica normativa reitera que és possible ometre aquest adverbi *no* quan en una oració també hi ha mots amb significat negatiu com els que esmentava Fabra, però considera que en els registres formals és preferible mantenir-lo.

4. Conclusions

L'anàlisi de les dues gramàtiques normatives de la llengua catalana ens ha servit per confirmar la hipòtesi que ens plantejàvem a l'inici del treball, és a dir, ens ha permès constatar que la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra (1918) s'ha llegit d'una manera restrictiva durant força temps, perquè hi ha fenòmens que apareixen a la nova normativa i que ja van ser esmentats a la gramàtica normativa de Fabra.

L'anàlisi exhaustiva d'aquesta gramàtica ens ha servit, també, per posar en relleu tota una llista de fenòmens als quals Fabra no dona només una solució possible, sinó com a mínim dues, les quals són perfectament normatives encara que una sigui la preferible. A més, aquesta anàlisi ens ha permès ser conscients de la quantitat de casos amb segones opcions que presenta el text.

També hem pogut constatar que l'autor presenta la informació a partir de la diferenciació entre llengua oral i llengua escrita. Les opcions que hi exposa es poden organitzar en funció d'això: d'una banda, trobem casos en els quals les dues opcions pertanyen a la llengua oral (com el cas de la diftongació); d'una altra banda, casos en els quals una opció pertany a la llengua oral i l'altra, a la llengua escrita (com la forma de l'imperatiu dels verbs *vèncer*, *prendre* i *rebre* davant de pronom); i també casos en els quals les dues opcions pertanyen a la llengua escrita (com el complement directe amb preposició).

Contràriament, i per la diferència de plantejament, la nova normativa no ens ha permès establir dues opcions com hem fet amb l'anàlisi de Fabra. La nova gramàtica permet anar més enllà de la dicotomia llengua oral i llengua escrita que trobàvem a la primera gramàtica normativa, ja que les solucions que presenta es justifiquen com a adequades o no adequades en funció del registre. Les segones opcions de Fabra no només les trobem justificades a partir de la variació funcional, sinó que la nova gramàtica normativa també les justifica a partir d'informació sobre variació dialectal, referències a la llengua antiga i expressions fixades.

Amb aquesta anàlisi hem observat que la gran majoria de casos amb segones opcions que ja apareixien a la primera gramàtica normativa també els trobem a la GIEC. Només hi ha hagut quatre casos que no hem trobat explícitament a la nova gramàtica: sobre tres d'aquests quatre casos, com ja hem dit més amunt, sí que hem pogut llegir-ne informació que ens ha permès fer-nos una idea del fenomen. El quart cas no l'hem pogut documentar a la GIEC perquè era una locució conjuntiva (*del moment que*), i ja hem explicat que sí que apareix al DIEC.

Quant als casos que sí que hem trobat a la GIEC, la diferència que hi hem pogut observar, en comparació amb la gramàtica de Fabra, és que la nova gramàtica normativa aporta

moltes més explicacions, les quals permeten justificar les formes que Fabra només apuntava. Això posa en relleu dues coses: d'una banda, l'estil concís que caracteritza l'obra de Fabra i, d'altra banda, el progrés dels estudis lingüístics en les últimes dècades.

És important tenir present que per interpretar les gramàtiques cal analitzar objectivament i amb deteniment les indicacions que els autors donen en relació amb la viabilitat de cada fenomen. En cas contrari, els parlants tendeixen a considerar que una forma és normativa i l'altra no, ja que a l'hora d'aprendre una llengua i utilitzar-la volen unes directrius clares i fàcils.

És per això que creiem que l'anàlisi que hem presentat en aquest treball pot ajudar a prendre consciència de la necessitat d'interpretar al més objectivament possible les gramàtiques normatives, a fi que, en un futur, la GIEC no quedi limitada a un nombre reduït de formes —tal com ha passat amb la gramàtica de Fabra—, sinó que s'entengui en tota la seva dimensió. Sabem que la interpretació de la nova normativa no és fàcil a causa del canvi de plantejament que ofereix, però suposem que en un futur no gaire llunyà aquest nou plantejament s'anirà incorporant a la manera com els parlants entenen la varietat estàndard.

Durant l'elaboració del treball no ens ha sorprès tant que la GIEC exposi i amplii les opcions ja presentades per Fabra com el fet d'haver pogut llegir en obres de la bibliografia la idea d'una interpretació tancada de la primera gramàtica normativa. Com que amb aquest treball només hem pogut començar a documentar aquesta idea, creiem que és un estudi que encara té camí per recórrer, motiu pel qual volem investigar, en un futur treball de màster, el tractament de la normativa en altres textos que difonguin la gramàtica. Aquest futur treball servirà per acabar de comprovar si realment s'ha fet una lectura purista de la gramàtica de Fabra.

Finalment, ens agradaria posar per escrit la importància d'estudiar les gramàtiques normatives, no només per conèixer-ne el contingut, sinó també per entendre que, tal com afirma l'IEC (2016: XXI), «les gramàtiques són fruit del seu temps i reflecteixen l'estat de la lingüística de la seva època».

5. Bibliografia

5.1 Corpus

FABRA, Pompeu (1918 /1930 / 1933): *Gramàtica catalana*. Barcelona: IEC (1^a/5^a/7^a ed.). Dins: MIR, Jordi i Joan SOLÀ (dir.) (2009). *Pompeu Fabra. Obres completes*. Barcelona / València / Palma de Mallorca: Enciclopèdia Catalana / Edicions 62 / Edicions 3 i 4 / Editorial Moll. Vol. 6.

IEC (2016). *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

5.2 Bibliografia

BIBILONI, Gabriel (1997). *Llengua estàndard i variació lingüística*. València: Tres i Quatre, 32007.

BONET, Sebastià. (1991). *Els manuals gramaticals i la llengua normativa: estudis de gramatografia catalana contemporània*. Director: Joan Solà. Barcelona: Universitat de Barcelona. Departament de Filologia Catalana. Vol. 1 i 2.

CABRÉ I CASTELLVÍ, M. Teresa (2016). «De la descripció a la norma: el model de llengua de l'Institut d'Estudis Catalans». Dins: IEC. *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

FERRANDO, Antoni i Miquel NICOLÁS (2011). *Història de la llengua catalana*. Barcelona: UOC.

GINEBRA, Jordi i Joan SOLÀ (2007). *Pompeu Fabra: vida i obra*. Barcelona: Teide.

IEC (2016). «Introducció». Dins: IEC. *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

MARÍ, Isidor (1992). *Un horitzó per a la llengua. Aspectes de la planificació lingüística*. Barcelona: Empúries.

PÉREZ SALDANYA, Manuel et al. «La gramàtica de Pompeu Fabra de 1918/1933». Dins: MIR, Jordi i Joan SOLÀ (dir.) (2009). *Obres completes*. Barcelona / València / Palma de Mallorca: Proa / Edicions 62 / Edicions 3i4 / Editorial Moll. Vol. 6.

ROS, Joandomènec (2016). «Pròleg». Dins: IEC. *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

SOLÀ, Joan (1977). *Del català incorrecte al català correcte. Història dels criteris de correcció lingüística*. Barcelona: Edicions 62.

VENY, Joan; i Mar MASSANELL (2015). *Dialectologia catalana. Aproximació pràctica als parlars catalans*. Barcelona: Publicacions de la UB, Publicacions de la UA i Publicacions de la UV.

6. Annex. Fitxes del buidatge de la informació de les gramàtiques

Gramàtica catalana de Pompeu Fabra (1918)
Gramàtica de la llengua catalana de l'IEC (2016)

6.1 Fonètica

1.	Diftongació
Opció 1: La <i>u</i> i la <i>i</i> seguides de vocal —quan no formen diftong creixent o decreixent— s’han de pronunciar en síl·labes diferents.	
«Quan la vocal <i>i</i> feble va seguida d’una altra vocal, les dues vocals pertanyen a síl·labes diferents (llevat en el cas en què formen el diftong decreixent <i>iu</i> . Ex.: <i>viuré</i>). Quan la vocal <i>u</i> feble no precedida de <i>g</i> o <i>q</i> va seguida d’una altra vocal, les dues vocals són pronunciades en síl·labes diferents (llevat en el cas en què formen el diftong decreixent <i>ui</i> . Ex.: <i>cuiram</i>). En molts casos, però, és corrent de pronunciar les dues vocals dins una mateixa síl·laba formant un diftong creixent. S’esdevé això principalment en la combinació <i>ió</i> (Ex.: <i>ac ció</i>), en les combinacions posttòniques <i>ia</i> , <i>ie</i> (Ex.: <i>grà cia</i> , <i>grà cies</i>) i en les combinacions pretòniques (Ex.: <i>so cie tat</i>). La pronunciació monosíl·làbica de les dues vocals contigües és tolerable, però en poesia convindria d’adoptar exclusivament la pronúncia disíl·làbica. » (Pàg. 18).	
Opció 2: És tolerable trobar la pronunciació de les dues vocals a dins d’una mateixa síl·laba formant un diftong creixent, sobretot en la combinació <i>ió</i> , les combinacions posttòniques <i>ia</i> , <i>ie</i> i a les combinacions pretòniques.	
1.	Diftongació
Opció 1: Es pot pronunciar diftong en tots els registres quan són casos com <i>gràcia</i> i <i>absència</i> , però en altres casos es manté el hiat en la pronúncia acurada.	
«En alguns casos, les semivocals [j] i [w] alternen, respectivament, amb les vocals altes superior i posterior [i] i [u], de manera que hi ha evidència empírica que s’ha format un diftong a partir de la successió de dos segments originàriament vocàlics, això és, que la [j] o la [w] provenen, respectivament, de /i/ i /u/. [...]. El canvi també s’ha produït en casos com <i>gràcia</i> o <i>presència</i> , que en l’actualitat es pronuncien amb diftong final (<i>grà.ci.a</i> , <i>pre.sèn.ci.a</i>), encara que la pronúncia amb hiat (<i>grà.ci.a</i> , <i>pre.sèn.ci.a</i>) és també possible en una dicció	

molt acurada pròpia dels registres més formals i sobretot en el cant i les composicions poètiques a l'hora del còmput sil·làbic (§ 2.5.2e). [...]. Els diftongs creixents són menys freqüents que els decreixents i estan sotmesos a molta variació, tant entre parlars com entre parlants. [...]. Amb l'excepció comentada en el punt *b*, la *i* i la *u* postconsonàntiques seguides de vocal es pronunciaven tradicionalment com a vocals i no formaven, per tant, diftong (*con.di.ci.ó*, *in.gè.nu.a*). Avui dia, però, en molts casos són corrents, i fins i tot generals, les pronúncies amb diftong creixent. Pel que fa a la *i*, la pronunciació amb diftong és general quan es troba en posició posttònica seguida de vocal (*ab.sèn.cia*, *es.pè.cies*, *sè.rie*) i freqüentment quan va seguida de vocal tònica (*ac.ci.ó*, *pre.ten.sió*). La vocal *u*, en canvi, és més resistent a formar diftong, tot i que és habitual en els grups àtons acabats en *ua* i *ues*, sobretot en mots que altrament tindrien més de tres síl·labes: *con.tí.nua*, *cons.pí.cua* (cf. *i.ni.qua*) *in.gè.nua*, *a.sí.dues*. La pronúncia amb diftong és acceptable en tots els registres en casos com *absència* o *gràcia* (posttònics i precedits de sibilants). En la resta de casos també és acceptable, encara que es manté el hiat en la dicció més acurada. Deixant de banda els casos en què avui resulta habitual la pronúncia amb diftong, cal assenyalar també que la realització amb diftong o sense diftong depèn de diferents variables, com ara el parlar, el parlant i les característiques fonològiques i morfològiques de la paraula.»

(Pàg. 29-32).

Opció 2:

2.	El so <i>t</i> entre verb i pronom
Opció 1: Les terceres persones del plural dels verbs en imperatiu seguides de pronom segueixen l'estructura com <i>vagin-hi</i> , <i>facin-ho</i> , etc.	
«Les terceres persones del plural de l'imperatiu deixen habitualment sentir una <i>t</i> davant dels pronoms <i>hi</i> i <i>ho</i> , la qual en cap cas no ha d'ésser escrita: <i>vagin-hi</i> , <i>facin-ho</i> .»	
(Pàg. 99).	
Opció 2: En la llengua oral se sent una <i>t</i> entre el verb i el pronom.	
2.	El so <i>t</i> entre verb i pronom
Opció 1:	

«D'una manera semblant al que ocorre amb la vocal de suport (§ 3.3.3), en determinats contextos també es recorre, per raons de sil·labificació, a un segment de suport consonàntic.» (Pàg. 72-73).

Opció 2:

3.	La pronunciació de l'adverbi <i>on</i>
-----------	---

Opció 1: La forma de l'adverbi interrogatiu de lloc i relatiu és *on*.

«[O]n, interrogatiu i relatiu. Ex.: ON són? | D'ON vénen? | Demana-li ON l'han posada. [...] *On* deixa sentir sovint una *t* darrera de la *n* quan el segueix un mot començat en vocal o *h*; però, malgrat aquesta pronúncia, no s'escriurà mai *ont*, sinó *on*.» (Pàg. 100).

Opció 2: En la llengua oral, aquest mot seguit per un pronom o per un altre mot que comenci per vocal o *h* sovint s'hi afegeix una *t*.

3.	La pronunciació de l'adverbi <i>on</i>
-----------	---

Opció 1:

«D'una manera semblant al que ocorre amb la vocal de suport (§ 3.3.3), en determinats contextos també es recorre, per raons de sil·labificació, a un segment de suport consonàntic.» (Pàg. 72-73).

Opció 2:

4.	La pronunciació de l'adverbi <i>quan</i>
-----------	---

Opció 1: La forma de l'adverbi interrogatiu és *quan*.

«[Q]uan, interrogatiu. Ex.: QUAN vindreu?| No sé pas QUAN arribaran. L'adverbi *quan* deixa sentir algun cop una *t* darrere de la *n* quan el segueix un mot començat en vocal o *h*; però, malgrat aquesta pronúncia, no s'escriurà mai *quant*, sinó *quan*.»

(Pàg. 102).

Opció 2: En la llengua oral, aquest mot seguit d'una altra paraula que comenci en vocal o *h* sovint s'hi sent una *t*.

4.	La pronunciació de l'adverbi <i>quan</i>
-----------	---

Opció 1:

«D'una manera semblant al que ocorre amb la vocal de suport (§ 3.3.3), en determinats contextos també es recorre, per raons de sil·labificació, a un segment de suport consonàntic.»

(Pàg. 72-73).

Opció 2:

6.2 Morfologia

5.	El plural dels noms amb <i>ig</i>
-----------	--

Opció 1: Els noms amb *g* palatal fan preferiblement el plural afegint una *s* i sembla preferible que aquesta forma es pronuncii *its*.

«Noms en *g* palatal (escrits *ig* o *g*). Formen el plural afegint una *s* al singular; però la majoria d'ells admeten, demés, un plural en *os*, davant de la qual terminació la *g* palatal del singular es troba reemplaçada per *j* i *tj*. Ex.: *faig, faigs* i *fajos*; *passeig, passeigs* i *passetjos* [...]. Cal, però, donar la preferència als plurals en *gs*, en els quals els nexes *aigs, eigs, &.*, són pronunciats *atx, etx, &.*, o bé *aits, eits, &.*: *faig*, pronunciat *fatx* (com el singular *faig*) o *faits*. De les dues pronunciacions, sembla preferible la segona.»

(Pàg. 33).

Opció 2:

a) Els noms amb *g* palatal poden també fer el plural amb *os*.

b) El plural amb *s* dels mots amb *g* palatal també es pot pronunciar *tx*.

5.	El plural dels noms acabats en <i>ig</i>
-----------	---

Opció 1: És més general que els plurals de les formes acabades en *ig* afegixin la vocal *o*. També podem trobar —sobretot en la llengua escrita més formal i en alguns parlars— que el plural es formi amb la marca *-s*, i que en aquest cas la pronunciació pugui ser tant [ʃ] com [jʃ].

«A diferència dels noms i adjectius analitzats fins ara, els que tenen un radical agut acabat gràficament en *ig* en la forma singular ([ʃ] en posició final absoluta) poden formar el plural amb la vocal *o* o bé per simple addició de la marca *-s*, i en aquest darrer cas es pronuncien amb [ʃ] final, com el singular, o amb [jʃ].

QUADRE 7.17
Formació del plural dels masculins aguts acabats en *ig*

SINGULAR	PLURAL
desig	desitjos <i>o</i> desigs
enuig	enutjos <i>o</i> enuigs
lleig	lletjos <i>o</i> lleigs
boig	bojos <i>o</i> boigs
passeig	passejos <i>o</i> passeigs
sorteig	sortejos <i>o</i> sorteigs

Les formes amb la vocal *o* són les més generals en l'actualitat, però les formes tradicionals sense aquesta vocal encara mantenen una certa vitalitat en parlars baleàrics i en menor mesura valencians, i són

habituals en la llengua escrita més formal. La sibilant final del radical d'aquests noms i adjectius pot correspondre fonològicament a una africada palatal sonora (/dʒ/) o a una fricativa palatal sonora (/ʒ/), en aquells parlars que diferencien entre l'una i l'altra, en els quals es basa la norma ortogràfica. En posició final absoluta, aquesta diferència de mode es neutralitza i ambdues es realitzen africades, a més de sordes com totes les sibilants finals (*boig*, *lleig*; § 4.3.1). En canvi, quan la consonant final del radical va seguida d'un element vocàlic, la distinció de mode es manté en aquells parlars que la practiquen: per això es diferencia gràficament en els femenins *boja* i *lletja*, en què la consonant final del radical entra en contacte amb la marca de femení; en els derivats *bogeria* i *lletgesa*, en què la consonant final del radical entra en contacte amb un afix derivatiu, i en els masculins plurals *bojos* i *lletjos*, en què la sibilant final del radical entra en contacte amb la vocal *o*, condicionada morfològicament. Notem que, d'acord amb les regles ortogràfiques, la grafia d'aquests mots conté *g* o *tg* i, com és el cas dels plurals en *os*, *j* o *tj*.»

(Pàg. 179-180).

Opció 2:

6. Els pronoms d'acusatiu i datiu

Opció 1: Les combinacions pronominals entre els pronoms d'acusatiu i de datiu són *li*, *l'hi*, *la hi*, *li ho* i *li hi*.

«El llenguatge parlat confontent *li*, *l'hi*, *la hi li ho* i *li hi* (pronunciats habitualment *li*) convé tenir present que *li* és el datiu singular del pronom ell, – *l'hi* és la combinació de l'acusatiu masculí del singular d'aquest pronom amb l'adverbi *hi* o e datiu *li*, reemplaçat per *hi*, – *la hi* és la combinació de l'acusatiu femení del singular del pronom ell amb l'adverbi *hi* o amb el datiu *li*, reemplaçat per *hi*, – *li ho* és la combinació del datiu *li* amb el neutre *ho*, – i *li hi* és la combinació del datiu *li* amb l'adverbi *hi*.»

(Pàg. 52).

Opció 2: Totes aquestes combinacions sovint es pronuncien només *li*.

6. Els pronoms d'acusatiu i datiu

Opció 1: Els pronoms d'acusatiu i datiu són *li*, *l'hi*, *la hi*, *li ho* i *li hi* en els registres formals, però les combinacions *li hi*, *la hi* i *li ho* es poden reduir a *l'hi* o pronunciar-se [li].

«Amb alguna restricció que es comentarà més avall, els pronoms s'agrupen entre ells i amb el verb formant el menor nombre de síl·labes possible. D'acord amb això, els pronoms que ho admeten queden reduïts a la consonant del radical o a la consonant seguida de la -s del plural si poden sil·labificar-se amb un pronom vocàlic (*ho* i *hi*) o amb la vocal inicial o final del verb: *No s'hi veu*; *Ja m'ho pensava* [...]. Per la mateixa raó, en altres casos els dos pronoms s'agrupen en una única síl·laba per mitjà d'una única vocal de suport *e*, que apareix enllaçant-los, amb independència que gràficament s'associï a un dels dos: *Vol donar-me'n tres* [...]. En les combinacions de *la* i *hi* és habitual l'elisió de la -a del femení (*L'hi van donar*) [...]. En els registres formals és preferible mantenir la vocal *i*, en aquest cas, *hi* es pronuncia com a semivocal [j] i els dos diftongs també formen una única síl·laba amb diftong: *La hi van donar*.»

(Pàg. 204).

«a) [...]. Com s'ha indicat més amunt (§ 8.4.2a), en la combinació del pronom femení singular d'acusatiu *la* amb la variant *hi* del datiu singular és habitual l'elisió de la *a* del femení (*L'hi donaré*, *la crema*, *al teu germà*), però en els registres formals és preferible mantenir aquesta vocal (*La hi donaré*). b) En els parlars que empren la varietat de datiu singular *hi* en substitució de *li*, aquesta forma també tendeix a generalitzar-se en les combinacions amb el pronom *en* i amb el pronom *ho*, que en aquest cas és representat per *l* (com si es tractés del pronom d'acusatiu *el*). Les dues combinacions, que es mostren en el quadre 8.14, són acceptables, però en els registres formals és més habitual l'ús de les combinacions amb *li*. c) És també una possibilitat de la llengua escrita la combinació *li hi*,

que oralment es resol simplement en [li]. [...], escrivim *Al compte corrent li hi posarem 2.000 euros* (el pronom *li* no s'apostrofa), però pronunciant-ho normalment [li]. Trobem simplement *li* quan el verb no exigeix locatiu.»

(Pàg. 211-212).

«Com ja s'ha indicat en el § 8.4.3.3a, amb l'acusatiu femení, la seqüència d'aquest pronom amb *hi* és habitualment *l'hi*, amb pèrdua de la marca de femení del pronom d'acusatiu:

QUADRE 8.14
Combinacions del pronom de datiu singular de tercera persona amb els pronoms *ho* i *en*

PRONOM HO O EN	PRONOM DE DATIU	
	VARIANT LI	VARIANT HI
<i>ho</i>	Li ho donaré (, això, a la mare) Li ho agafaré Porta-li-ho Pots donar-li-ho	L'hi donaré L'hi agafaré Porta-l'hi Pots donar-l'hi
<i>en</i>	Li'n donaré (, de pastís, al teu germà) Li n'agafaré Porta-li'n Pots donar-li'n	N'hi donaré N'hi agafaré Porta-n'hi Pots donar-n'hi

L'hi he posat, la crema, al necesser. La combinació la hi és pròpia dels registres formals.»
(Pàg. 215).

Opció 2:

7.	Adjectius invariables
Opció 1: Els adjectius en <i>-ant</i> i <i>-ent</i> , com <i>constant</i> , <i>semblant</i> o <i>abundant</i> són invariables, però hi ha algunes excepcions d'adjectius amb aquestes terminacions que no són invariables: <i>sant-santa</i> , <i>atent-atenta</i> , etc.	
«Els adjectius en <i>ant</i> i <i>ent</i> . Ex.: <i>constant</i> , <i>semblant</i> , <i>abundant</i> , <i>elegant</i> , <i>absent</i> [...]. Excepcions: <i>sant</i> , <i>santa</i> ; <i>atent</i> , <i>atenta</i> ; <i>content</i> , <i>contenta</i> ; <i>lent</i> , <i>lenta</i> [...]. Alguns adjectius en <i>ant</i> i <i>ent</i> admeten, en el llenguatge familiar, un femení en <i>anta</i> i <i>enta</i> , tals <i>amargant</i> , <i>llampant</i> , <i>pesant</i> , <i>picant</i> , <i>tivant</i> , <i>amatent</i> , <i>bullent</i> , <i>coent</i> , <i>furient</i> , <i>lluents</i> , <i>rabent</i> , <i>roent</i> , <i>pudent</i> .» (pàg. 37).	
Opció 2: Alguns dels adjectius que són invariables admeten <i>anta</i> i <i>enta</i> en el llenguatge familiar, com <i>amargant-amarganta</i> , <i>picant-picanta</i> ...	
7.	Adjectius invariables

Opció 1: Els adjectius invariables amb les terminacions *ant* i *ent* no tenen forma de femení (però hi ha excepcions). Alguns d'aquests adjectius invariables podem trobar-los amb la terminació femenina en els registres informals, tot i que si no són acceptables si no són generals.

«Els adjectius invariables respecte al gènere no presenten cap alternança formal que permeti diferenciar entre les formes de masculí i les de femení, sinó que les unes i les altres coincideixen en una mateixa terminació. Aquests adjectius es poden classificar en tres grups atenent al tipus de terminació que presenten: a) La classe més nombrosa és la dels adjectius

QUADRE 7.10
Terminacions dels radicals dels adjectius invariables respecte al gènere

TERMINACIÓ	EXEMPLES
-al	actual, amical, brutal, casual, central, cordial, final, igual, lleial, marginal, natural, principal (però mal/mala, primal/primala i casos com acèfal/acéfala, corisèpal/corisèpala o gamopètal/gamopètala)
-ant	amargant, brillant, constant, distant, inquietant, pesant, picant (però sant/santa, sacrosant/sacrosanta, comboiant/comboianta, maixant/maixanta)
-ar	angular, auxiliar, circular, escolar, familiar, nuclear, peninsular, regular, similar, vulgar (però avar/avara, car/cara, clar/clara, ignar/ignara, rar/rara, var/vara i mots acabats en la forma sufixada -par com ovípar/ovípara)
-color	bicolor, multicolor, tricolor, versicolor (però incolor/incolora)
-el	crúel, fidel, rebel (però paral·lel/paral·lela, antiparal·lel/antiparal·lela)
-ent	coherent, diferent, equivalent, evident, excel·lent, impacient, intel·ligent, prudent, següent (però atent/atenta, calent/calenta, content/contenta, dolent/dolenta, lent/lenta, valent/valenta, etc.)
-il	tant si és tònica (humil, infantil; però tranquil/tranquilla) com si és àtona (agil, dèbil, difícil, fàcil, hàbil, útil; però pàmfil/pàmfila); llevar dels adjectius acabats en les formes sufixades -fil, -dàctil i -stil: bibliòfil/bibliòfila, catalanòfil/catalanòfila, adàctil/adàctila, tetradàctil/tetradàctila, hipòstil/hipòstila
-ior	anterior, exterior, inferior, superior (i també, amb terminacions etimològicament equivalents, millor, pitjor, major, menor, júnior, senyor)

d'una terminació que no tenen cap marca flexiva explícita i es redueixen externament al radical, que sol acabar en consonant. Des del punt de vista del model de flexió majoritari, la particularitat que presenten els adjectius d'aquesta classe és que la forma del femení, a diferència del que és habitual, no rep la marca

flexiva *-a*. Pertanyen a aquest grup molts dels adjectius que acaben en una de les terminacions del quadre 7.10. [...]. La tendència a diferenciar el masculí del femení explica la formació de femenins amb *-a* en diferents adjectius originàriament invariables per un procés d'analogia respecte del model flexiu majoritari (Ø/*-a*). En el cas dels acabats en *-ant* i *-ent* n'hi ha que en la llengua medieval eren invariables, però que posteriorment s'han generalitzat com a variables (és el cas de *calent/calenta*); altres adjectius amb aquestes terminacions, tot i que no han assolit tanta expansió, no són estranys en els registres informals (*amarganta*, *bullenta*, *coenta*, *lluenta*), en atenció al fet que gaudeixen d'una certa tradició. No són, però, acceptables altres formes menys generals, com les que presenten alguns adjectius acabats en *ç* (*feliça* per *feliç*, *capaç* per *capaç*), en *al* (*iguala* per *igual*) o en *il* (*fàcila* per *fàcil*, *dòcila* per *dòcil*).»

(Pàg. 171-172).

Opció 2:

8.	El quantitatiu <i>bastant</i>																																
Opció 1: Les formes de l'adjectiu invariable en gènere són <i>bastant</i> (sg.) i <i>bastants</i> (pl.).																																	
«En la llengua parlada és corrent de donar a <i>bastant</i> , usat com a adjectiu determinatiu, un femení <i>bastanta</i> (plural <i>bastantes</i>). Ex.: <i>Hi ha farina? –Encara n'hi ha BASTANTA.</i> <i>BASTANTA</i> aigua. És, però, preferible: <i>Hi ha farina? –Encara n'hi ha BASTANT.</i> <i>BASTANT</i> d'aigua.» (Pàg. 65).																																	
Opció 2: Podem trobar les formes femenines <i>bastanta</i> (sg.) i <i>bastantes</i> (pl.).																																	
8.	El quantitatiu <i>bastant</i>																																
Opció 1: En els registres formals podem trobar-hi l'ús tant variable com invariable del quantitatiu <i>bastant</i> .																																	
«Des del punt de vista estrictament morfològic, els quantitius poden ser variables o invariables tant pel que fa al gènere com al nombre. Presenten flexió completa <i>bastant, molt, poc</i> [...]. El quantificador <i>bastant</i> era inicialment invariable en gènere (<i>bastant farina, bastants gallines</i>), ús que modernament perviu en els registres formals al costat de l'ús variable (<i>bastanta farina, bastantes gallines</i>).» (Pàg. 639).	<p>QUADRE 17.5 Principals quantitius nominals amb flexió</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">SINGULAR</th> <th colspan="2">PLURAL</th> </tr> <tr> <th>MASCULÍ</th> <th>FEMENÍ</th> <th>MASCULÍ</th> <th>FEMENÍ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>bastant</td> <td>bastanta</td> <td>bastants</td> <td>bastantes</td> </tr> <tr> <td>molt</td> <td>molta</td> <td>molts</td> <td>moltes</td> </tr> <tr> <td>poc</td> <td>poca</td> <td>pocs</td> <td>poques</td> </tr> <tr> <td>quant</td> <td>quanta</td> <td>quants</td> <td>quantes</td> </tr> <tr> <td>tant</td> <td>tanta</td> <td>tants</td> <td>tantes</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">gaire</td> <td colspan="2" style="text-align: center;">gaires</td> </tr> </tbody> </table>	SINGULAR		PLURAL		MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ	bastant	bastanta	bastants	bastantes	molt	molta	molts	moltes	poc	poca	pocs	poques	quant	quanta	quants	quantes	tant	tanta	tants	tantes	gaire		gaires	
SINGULAR		PLURAL																															
MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ																														
bastant	bastanta	bastants	bastantes																														
molt	molta	molts	moltes																														
poc	poca	pocs	poques																														
quant	quanta	quants	quantes																														
tant	tanta	tants	tantes																														
gaire		gaires																															
Opció 2:																																	

9.	Els quantitius <i>prou, massa i força</i>
Opció 1: Les formes <i>prou, massa i força</i> són invariables.	
«En el llenguatge parlat no és rar de donar als mots <i>prou, massa i força</i> els plurals <i>prous, masses i forces</i> , sobretot en el cas en què no van adjunts a un substantiu. Ex.: <i>Vols més llibres? —No, ja en tinc PROUS.</i> »	

(Pàg. 65).

Opció 2: Podem trobar les formes del plural *prous*, *masses* i *forces* en la llengua parlada.

9. Els quantitius *prou*, *massa* i *força*

Opció 1: Els quantitius *prou*, *massa* i *força* són invariables en els registres formals, però en els registres informals hi podem trobar les formes del plural d'aquests adjectius *prous*, *masses* i *forces*. A més, el quantitiu *prou* té les formes de flexió de gènere *prouta*, *proutes* en els registres informals.

«En els registres informals, però, es constata una certa tendència a dotar alguns d'aquests quantitius invariables de flexió de nombre. Aquest és el cas de *prou*, *massa* i *força*, amb els plurals analògics *prous*, *masses* i *forces*: *No té mai prous diners*; *No som prous, les interessades*; *En va portar masses, de llibres*; *L'he vist forces vegades*. Aquesta variació de nombre és habitual en central, nord-occidental i septentrional, però no en els altres parlars. Són formes que no transcendeixen als registres formals. A més, el quantitiu *prou* presenta, en certs parlars, flexió de gènere amb les formes analògiques *prouta* i *proutes*, formes que no resulten adequades més enllà dels registres informals.»

(Pàg. 639-640).

Opció 2:

10. Pronoms reflexius

Opció 1: Ús preferible del pronom *ell* en les oracions reflexives.

«En casos com els següents és preferible el pronom *ell* al reflexiu *si*: *Parlaven entre ELLS*, preferible a: *Parlaven entre SI*. | *Vuit i quinze són dos nombres primers entre ELLS* [francès: *premiers entre EUX*], preferible a: *Vuit i quinze són dos nombres primers entre SI* [castellà: *primos entre SI*].»

(Pàg. 40).

Opció 2: També s'utilitza el pronom reflexiu *si*.

10. Pronoms reflexius

Opció 1: Els pronoms reflexius *si* i *ell* (i flexió) normalment es poden intercanviar quan l'antecedent és humà o animat, tot i que *si* és una forma culta.

«En el reforç format per un sintagma preposicional introduït per *entre* són intercanviables els pronoms de tercera persona *ells, elles* i el pronom *si*: *Els amics s'ajuden {entre ells/entre si}*» (Pàg. 690).

Opció 2:

11. Les formes dels pronoms davant del verb

Opció 1: Les formes dels pronoms preferibles davant del verb són les reforçades (*em, et,...*).

«Immediatament davant del verb són possibles les formes *me, nos, te, vos, se, lo, los, ne* i les formes *em, ens, et, us, els, el, els, en*. Cal, però, advertir que, en aquest cas, *nos, lo* i *los* són arcaics o dialectals, i que, en general, les formes reforçades (*em, &.*), i àdhuc *us*, són preferibles a les plenes. Davant del verb, els altres cinc pronoms revesteixen les formes *la, les, li, ho, hi*. Ex.: *em treu, ens mira, et veu, us escriu, hi van [...]*»
(Pàg. 43).

Opció 2: Podem trobar que davant del verb hi hagi tant les formes plenes (*me, nos, te, vos, se, lo, los, ne*) com les reforçades (*em, ens, et, us, es, el, els, en*).

11. Les formes dels pronoms davant del verb

Opció 1: En la llengua escrita més formal són preferibles les formes reforçades i la reduïda *us*, però les formes plenes les podem trobar en la llengua oral dels parlars que les mantenen, així com també en expressions fixades.

«Els pronoms febles poden revestir formes diferents segons el context en què apareguin. [...]. Atenent la forma i la grafia, tradicionalment es parla de formes plenes, reduïdes, reforçades i elidides [...] les formes concretes que pot revestir cada pronom estan condicionades per factors morfològics (els constituents morfològics que presenten) i fonològics (la possibilitat o la impossibilitat de sil·labificar-se amb el verb quan s'hi anteposen o s'hi posposen). [...]. En la llengua antiga, les formes plenes (*me, te, se, ne, lo, los, nos, vos*) també s'usaven davant del verb, en lloc de les reforçades (*em, et, es, en, el, els, ens*) i de la reduïda *us*, quan el

pronomen no se sil·labificava amb el verb ni amb el mot precedent: *Molt més ne tenia ell; Suplicaven los donàs victòria; Vos demana perdó*. Algunes d'aquestes formes, a més, han perviscut en expressions fixades (*tant me fa, tant se val, Déu vos/lo guard*) i es mantenen amb més o menys vitalitat en diferents parlars: les formes *me, te, se* i *ne*, en part del baleàric i del valencià i en algun altre parlar (*ne tinc, me parla, se cansa*); les formes *lo* i *los*, en parlars nord-occidentals i del valencià septentrional (*lo tinc, los tinc, los agafaré*); la forma *vos*, en valencià, en baleàric i en altres parlars, tant davant del verb (*vos comprenc*) com darrere del verb acabat en vocal (*escriure-vos*). No perviu, en canvi, la forma *nos*, però sí la variant col·loquial *mos*, que en parlars nord-occidentals, valencians i baleàrics s'usa tant anteposada com posposada al verb (*mos mira, mira-mos*). La forma *mos* no transcendeix a l'escriptura i no és adequada en els registres formals. L'ús de les altres formes plenes és acceptable en la llengua oral en els parlars en què es mantenen, però en la llengua escrita més formal són preferibles les formes reforçades i la reduïda *us* paral·leles.»

(Pàg. 196-197, 200).

Opció 2:

12.	El pronom de primera persona del plural: <i>nos</i>
Opció 1: El pronom de primera persona del plural després del verb és <i>nos</i> o ' <i>ns</i> .	
«Darrera de la primera persona del plural de l'imperatiu és admissible la substitució de <i>nos</i> per ' <i>s</i> . Ex.: <i>enviem 's-el, traquem 's-el, anem 's-en, fixem 's-hi</i> .»	
(Pàg. 46).	
Opció 2: Darrere les formes dels verbs conjugats a la primera persona del plural de l'imperatiu, el pronom <i>nos</i> pot canviar a ' <i>s</i> .	
12.	El pronom de primera persona del plural: <i>nos</i>
Opció 1: La forma del pronom de primera persona del plural després del verb en imperatiu és <i>nos</i> o ' <i>ns</i> , però en els registres informals també hi podem trobar una simplificació produïda pel contacte amb el verb al qual s'adjunta.	
«Quan les formes <i>nos</i> i <i>vos</i> estan situades entre un verb imperatiu en primera o segona persona del plural, respectivament, i un altre pronom, aleshores molts parlars les redueixen a [z], escrita ' <i>s</i> : <i>Anem 's-en</i> (per <i>Anem-nos-en</i>); <i>Llegim 's-el</i> (per <i>Llegim-nos-el</i>); <i>Fixem 's-hi</i> (per <i>Fixem-nos-hi</i>); [...]. Cap d'aquestes formes no transcendeix més enllà dels registres informals.»	

(Pàg. 221).

Opció 2:

13. El pronom de segona persona del plural: vos

Opció 1: El pronom de segona persona del plural després del verb és *vos*.

«Darrera de la segona persona del plural de l'imperatiu és admissible el canvi de *vos* en 's.
Ex.: *envieu's-el, feu's-ho, aneu's-en, fiquen's-hi.*»

(Pàg. 48).

Opció 2: Darrere de la segona persona del plural de l'imperatiu, *vos* pot canviar a 's.

13. El pronom de segona persona del plural: vos

Opció 1: El pronom de segona persona del plural després del verb en imperatiu és *vos*, però en els registres informals també hi podem trobar una simplificació produïda pel contacte d'aquest pronom amb el verb al qual s'adjunta.

«Quan les formes *nos* i *vos* estan situades entre un verb imperatiu en primera o segona persona del plural, respectivament, i un altre pronom, aleshores molts parlars les redueixen a [z], escrita 's: [...] *Mireu's-el* (per *Mireu-vos-el*); *Poseu's-ho al cap* (per *Poseu-vos-ho al cap*). [...]. Cap d'aquestes formes no transcendeix més enllà dels registres informals.»

(Pàg. 221).

Opció 2:

14. Els pronoms de segona persona del plural: vos i us

Opció 1: Preferència del pronom *vos* davant del verb.

«Davant del verb alguns prefereixen *vos* a *us*, sobretot en el cas en què la combinació no va immediatament precedida d'un mot acabat en vocal altra que *i* o *u* pertanyents a un diftong decreixent. Ex.: *vos el prendran* (per *us el prendran*), *en Blai vos ho dirà* (per *en Blai us ho dirà*), *quants vos en donen?* (per *quants us en donen?*).»

(Pàg. 48).

Opció 2: Alternança entre els pronoms *vos* i *us* davant del verb.

14.	Els pronoms de segona persona del plural: <i>vos</i> i <i>us</i>
------------	---

Opció 1: Quan el pronom de segona persona del plural va anteposat al verb té la forma *us*, tot i que podem trobar la forma *vos* quan el pronom va posposat al verb, en expressions fixades i en alguns dialectes.

«El pronom *us* presenta un radical amb la forma *u* i la marca de plural quan s'anteposa al verb (*us agafa*, *us mira*) i quan es posposa a un verb acabat en vocal (*entendre-us*). En aquest darrer cas, la *u* correspon a la semivocal [w] i el pronom se sil·labifica amb la vocal del verb. Posposat a un verb acabat en consonant, adopta la forma *vos*: *mirant-vos*. [...]. En la llengua antiga, les formes plenes (*me*, *te*, *se*, *ne*, *lo*, *los*, *nos*, *vos*) també s'usaven davant del verb, en lloc de les formes reforçades (*em*, *et*, *es*, *en*, *el*, *els*, *ens*) i de la reduïda *us*, quan el pronom no se sil·labificava amb el verb ni amb el mot precedent: [...] *Vos demana perdó*. Algunes d'aquestes formes, a més, han perviscut en expressions fixades ([...] *Déu vos/lo guard*) i es mantenen amb més o menys vitalitat en diferents parlars: [...] la forma *vos*, en valencià, en baleàric i en altres parlars, tant davant del verb (*vos comprenc*) com darrere del verb acabat en vocal (*escriure-vos*). [...]. L'ús de les altres formes plenes és acceptable en la llengua oral en els parlars en què es mantenen, però en la llengua escrita més formal són preferibles les formes reforçades i la reduïda *us* paral·leles.»

(Pàg. 198-200).

Opció 2:

15.	El pronom <i>en</i>
------------	----------------------------

Opció 1: Entre un pronom acabat en *s* i un mot començat per vocal o *h* és preferible utilitzar el pronom *en* amb la forma *n'*.

«Entre un pronom acabat en *s* i un mot començat en vocal o *h*, és permès d'usar la forma *en* en lloc de *n'*. Així: *ens en anem* en lloc de *ens n'anem*; *els en arriben dos* en lloc de *els n'arriben dos*; *us en han tret* en lloc de *us n'han tret*. És, però, preferible la forma *n'*.»
(Pàg. 52).

Opció 2: Una altra possibilitat és utilitzar la forma *en*.

15. El pronom *en*

Opció 1: Entre un pronom acabat en *s* i un verb començat per vocal o *h* preval la forma elidida, però en el cas del pronom *en* també es pot reflectir gràficament la forma reforçada.

«Els pronoms *em*, *et*, *es* i *en* es redueixen a la consonant del radical (*m*, *t*, *s*, *n*) si s'anteposen a un verb començat per vocal o si es posposen a un verb acabat en vocal, ja que en aquests contextos la consonant se sil·labifica amb la vocal inicial o final del verb. Si entren en contacte amb una consonant inicial o final del verb, aleshores no és possible la sil·labificació i pren una *e* de suport, que ocupa una posició externa al grup format pel pronom i el verb.»
(Pàg. 197).

«En les combinacions pronominals s'evita el contacte de consonants pertanyents a dos pronoms diferents per mitjà novament de les formes amb la vocal de suport *e*. [...]. Aquesta restricció no solament afecta les consonants corresponents al radical dels pronoms sinó també la *-s* dels pronoms de plural, però en aquest cas amb alguna excepció. La restricció explica que es pronoms *el*, *els* i *en* adoptin les formes reforçades darrere d'un altre pronom acabat en *-s* del plural, independentment que els pronoms s'anteposin o es posposin al verb: *Us el tornarem*; *Ens els emportarem*; *No volem tornar-los-els*; *Emporteu-vos-en*. No obstant això, en les combinacions en què el segon pronom pot formar síl·laba amb el pronom següent o la vocal del verb, preval aquesta possibilitat: *Porta 'ns-n'hi un parell*; *Ja us l'obriran*. [...]. Amb tot, també en aquests casos se sol evitar oralment el contacte de la *-s* del plural amb la consonant del pronom que la segueix [...] *No us [ə]/[e] m'ofegueu per tan poca cosa* [...]. En el cas del pronom *en*, aquestes pronúncies es poden reflectir gràficament mitjançant la forma reforçada. Així, al costat de la grafia sense vocal (*n'*), que és la general, s'admet també la grafia *en*, d'acord amb la pronunciació de diferents parlars: *Ens n'anem* o *Ens en anem*; *Els n'ofereixo tres* o *Els en ofereixo tres*; *Aneu-vos-n'hi* o *Aneu-vos-en-hi*.»
(Pàg. 204-205).

Opció 2:

16. La combinació pronominal n'hi

Opció 1: Els pronoms *n'hi* com a combinació de *en* o *ne* amb l'adverbi *hi*.

«El llenguatge parlat (Barcelona) usa *n'hi* com a combinació del pronom *en* o *ne* amb l'adverbi *hi* i com a combinació del pronom *en* o *ne* amb el datiu *li*, reemplaçat per *hi*. En el primer cas *n'hi* és correcte; en el segon cas és preferible *li'n* o *li n'*. A la proposició *Ja han posat els ous al cove*, són equivalents les proposicions *Ja N'han posats al cove* (on N' representa el complement directe *ous*), —*Ja HI han posat els ous* (on HI representa la determinació circumstancial *al cove*), —*Ja N'HI han posat* (on N' representa el complement directe *ous*, i HI, la determinació circumstancial *al cove*). A la proposició *Compreu ous a la Maria*, són equivalents les proposicions *Compreu-NE a la Maria* (on NE representa el complement directe *ous*), —*Compreu-LI ous* (on LI, datiu, representa el complement indirecte *a la Maria*), —i *Compreu-LI'N* (on LI, datiu, representa el complement indirecte *a la Maria* i 'N representa el complement directe *ous*).»

(Pàg. 55).

Opció 2: Els pronoms *n'hi* com a combinació de *en* o *ne* amb el datiu *li* reemplaçat per *hi*.

16. La combinació pronominal n'hi

Opció 1: Les combinacions amb *li'n* o *li n'* són més habituals en els registres formals, fins i tot en aquelles varietats en què canvien *li* per *hi*. També podem trobar la combinació *n'hi* utilitzada indistintament en comptes de *li'n*.

«En els parlars que empren la varietat de datiu singular *hi* en substitució de *li*, aquesta forma també tendeix a generalitzar-se en les combinacions amb el pronom *en* i amb el pronom *ho* [...]. Les dues combinacions, que es mostren en el quadre 8.14, són acceptables, però en els registres formals és més habitual l'ús de les combinacions amb *li*.

QUADRE 8.14
Combinacions del pronom de datiu singular de tercera persona amb els pronoms *ho* i *en*

PRONOM HO O EN	PRONOM DE DATIU	
	VARIANT LI	VARIANT HI
<i>ho</i>	Li ho donaré (, això, a la mare) Li ho agafaré Porta-li-ho Pots donar-li-ho	L'hi donaré L'hi agafaré Porta-l'hi Pots donar-l'hi
<i>en</i>	L'i'n donaré (, de pastís, al teu germà) Li n'agafaré Porta-li'n Pots donar-li'n	N'hi donaré N'hi agafaré Porta-n'hi Pots donar-n'hi

Fins i tot en els parlars que converteixen *li'n* en *n'hi*, la primera forma s'ha mantingut en alguna expressió lexicalitzada (*Tant se li'n dona*). A més, amb el verb *anar-se'n* s'estableix diferència semàntica entre *n'hi* (amb *hi* locatiu) i *li'n* (amb

li datiu ètic). Així, una oració com *Ja se li n'ha anat, en Pep?* Pot servir per preguntar si en Pep ja ha marxat del taller de vostè [...]; i una altra com *Ja se n'hi ha anat, en Pep?*, per preguntar se n'ha anat al lloc de què parlem [...]. En la resta de casos, totes dues possibilitats

es poden utilitzar indistintament: *Jo li'n/n'hi puc donar lliçons, d'anar pel món; No li'n/n'hi va fer cas; Estava boig per la noia i li'n/n'hi descrivia les virtuts al company [...].»*

(Pàg. 212).

«El pronom *en* es combina amb *hi* sense restriccions: *N'hi afegiré una altra; Afegeixi-n'hi unes quantes més.»*

(Pàg. 216).

Opció 2:

17.	L'infinitiu i els pronoms febles
------------	---

Opció 1: Quan trobem l'infinitiu d'un verb seguit de pronoms febles, la *r* ha de persistir i el pronom adopta la forma característica dels pronoms que van darrere dels verbs acabats en consonant.

«Les combinacions d'un infinitiu terminat en *r* i un o més pronoms febles poden revestir dues formes diferents: (I) La *r* persisteix i la forma del primer pronom és la que aquest adopta darrera d'un verb terminat en consonant; o (II) La *r* és suprimida i la forma del primer pronom és llavors la que aquest adopta darrera d'un verb terminat en vocal altra que *u*. Ex.: *Anar-nos-en* i *Anà'ns-en*. | *Conèixer-la* i *Coneixe'la*. La llengua escrita ha de preferir en tots els casos les formes I a les formes II, les quals solament són tolerables (i encara només en l'estil col·loquial) quan l'infinitiu termina en *er* feble i quan l'infinitiu precedeix algun dels pronoms *nos*, *vos* i *los* seguits d'un segon pronom.»

(Pàg. 99).

Opció 2: També podem trobar que aquesta *r* se suprimeix i aleshores el pronom adopta la forma característica dels pronoms febles que segueixen els verbs acabats en vocals.

17.	L'infinitiu i els pronoms febles
------------	---

Opció 1: En els registres formals, l'infinitiu manté la ròtica final en contacte amb el pronom feble, però en la llengua oral també hi podem trobar la forma de l'infinitiu sense la ròtica quan el pronom feble comença per consonant i aquest se sil·labifica amb el verb.

«L'adjunció de pronoms febles darrere del verb pot provocar certes alteracions fonètiques en la forma verbal que, segons el cas, van acompanyades de canvis de forma dels pronoms. En uns casos responen a l'extensió de processos fonològics regulars propis de final de mot (§ 3.4), i en altres casos, a les elisions i els segments de suport específics que afecten

determinades formes d'imperatiu. [...]. En els punts següents n'enumerem els casos més importants, que es donen principalment en la llengua oral, fora dels registres formals, i que tenen una incidència variable segons els parlars. És bastant generalitzada l'elisió de la ròtica final en els infinitius plans quan el pronom enclític comença per consonant, amb la sil·labificació del pronom amb el verb en determinats parlars en cas que pugui prendre una forma sil·làbica (§ 4.3.4): *S'entesta a convence'l*; *Hem quedat per coneixe'ns* (en comptes de les solucions respectives més formals *convèncer-lo* i *conèixer-nos*). Tampoc no és estranya en altres infinitius davant combinacions de clítics pronominals encapçalades pels pronoms de plural: *Es moria de ganes de di-us-ho* [...] (per les solucions formals respectives *dir-vos-ho* [...]). És pròpia només d'alguns parlars l'elisió de la ròtica final en qualsevol infinitiu i davant qualsevol pronom o combinació pronominal: *portà-los* o *portà'ls* (notem la variació de la forma pronominal segons el parlar).»

(Pàg. 217).

Opció 2:

18.	L'imperatiu i els pronoms febles
Opció 1: L'imperatiu de verbs com <i>vèncer</i> , <i>prendre</i> i <i>rebre</i> tenen la forma de segona persona <i>venç</i> , <i>perd</i> , <i>rep</i> i la tercera persona de l'imperatiu són <i>venci</i> , <i>perdi</i> i <i>rebi</i> .	
«En aquells verbs com <i>vèncer</i> , <i>perdre</i> , <i>rebre</i> , en què la segona persona de l'imperatiu termina en consonant (<i>venç</i> , <i>perd</i> , <i>rep</i>) i la tercera presenta el radical pur (<i>venci</i> , <i>perdi</i> , <i>rebi</i>), aquella pot revestir davant dels pronoms afixats una segona forma treta de la tercera persona canviant la terminació <i>i</i> en <i>e</i> (<i>vence-la</i> , <i>perde'ls</i> , <i>rebe'ls</i> , <i>culle-les</i> , <i>playe'm</i> , <i>more't</i> , &., en lloc de <i>venç-la</i> , <i>perd-los</i> , <i>rep-los</i> , <i>cull-les</i> , <i>plany-me</i> , <i>mor-te</i> , &. La llengua escrita ha de donar indubtablement la preferència a les formes d'imperatiu terminades en consonant; les formes en <i>e</i> no són potser tolerables sinó en <i>more't</i> i en els imperatius de <i>fugir</i> , <i>rebre</i> , <i>cabre</i> i anàlegs davant de <i>hi</i> i <i>ho</i> .»	
Opció 2: També podem trobar que la forma de la segona persona de l'imperatiu d'aquests verbs es formi a partir de la tercera persona canviant la <i>i</i> per una <i>e</i> .	
18.	L'imperatiu i els pronoms febles

Opció 1: Les formes dels imperatius en contacte amb pronoms febles acaben en consonant i són com *ajup-te*. En la llengua oral, i com a tendència variable entre els parlars, s'evita el contacte entre consonants i s'hi afegeix una vocal *e* de suport.

«En els punts següents n'enumerem els casos més importants, que es donen principalment en la llengua oral, fora dels registres formals, i que tenen una incidència variable segons els parlars. [...]. Els verbs de la segona persona del singular d'imperatiu acabada en la consonant del radical (*ajup, cull, cus, empeny, fuig, mor, promet, rep, torç*) manifesten una tendència, en diversos parlars, a evitar el contacte de la consonant final del radical i la del pronom mitjançant una *e* de suport afegida al radical: *ajupe't, culle-les, cuse-li, empenye-la, fuge'n, more't, promete'm, rebe'l, torce'l* (per les solucions generals en registres formals *ajup-te, cull-les, cus-li, empeny-la, fuig-ne, mor-te, promet-me, rep-lo, torç-los*). Es pot observar la mateixa tendència descrita en els verbs incoatius, que en la segona persona del singular d'imperatiu presenten l'increment del radical *-eix* (§ 9.4.3.2): *destrueixe'n, imprimeixe-ho, vesteixe't* (per les solucions generals en els registres formals *destrueix-ne, imprimeix-ho, vesteix-te*).»

(Pàg. 218).

Opció 2:

6.3 Sintaxi

19.	L'atribut
Opció 1: El pronom feble preferible per substituir el complement predicatiu és <i>ho</i> .	
«En el llenguatge parlat és freqüent l'ús de <i>en</i> com a predicatiu (en lloc de <i>ho</i>). Ex.: <i>Diu que són blaus i no EN són. Són molt curts; EN són més que els teus</i> . La llengua literària evita generalment aquest <i>en</i> , reemplaçant-lo per <i>ho</i> : <i>Diu que són blaus, i no HO són. Són molt curts; HO són més que els teus</i> .»	
(Pàg. 42).	
Opció 2: Ús freqüent del pronom <i>en</i> com a substitució del complement predicatiu.	
19.	L'atribut
Opció 1: L'atribut pot ser substituït pels pronoms <i>ho, en, hi</i> i els pronoms d'acusatiu de tercera persona.	

«[...] els pronoms d'acusatiu de tercera persona s'han utilitzat, en alternança amb *ho*, com a representants de sintagmes nominals definits en funció d'atribut en oracions copulatives d'identificació»

(Pàg. 680).

«Com s'acaba d'indicar, els pronoms *en*, *hi* i *ho* poden representar un atribut, i *en* i *hi*, un predicatiu. En funció d'atribut, la tria d'un o altre pronom depèn del tipus de verb i del tipus

QUADRE 18.2
Categoria sintàctica de l'atribut del verb *ser* representat per *ho*

CATEGORIA DE L'ATRIBUT	EXEMPLE
Sintagma adjectival	Ara són rics, però no <i>ho</i> eren pas quan es van casar
Sintagma preposicional	Aquesta camisa és de cotó, però aquesta altra no <i>ho</i> és —És per l'accident de l'altre dia, el concert? —Sí que <i>ho</i> és
Sintagma adverbial	—És tard? —Sí que <i>ho</i> és Jo també <i>ho</i> soc, així
Sintagma nominal	Això no <i>ho</i> és, una tomaquera La balena sí que <i>ho</i> és, l'animal més gros
Pronom possessiu	Aquest cotxe és teu, o no <i>ho</i> és?
Oració subordinada	Viure no és patir, o no <i>ho</i> hauria de ser

d'atribut, però també d'altres característiques de l'oració, com és ara la modalitat exclamativa o el fet que l'atribut estigui dislocat i vagi precedit de la preposició *de*. [...]. El pronom *ho* representa els diversos sintagmes que funcionen com a atribut (no

locatiu) del verb *ser* (quadre 18.2). Així doncs, *ho* pot reemplaçar un sintagma adjectival, un sintagma preposicional o adverbial, un sintagma nominal (o possessiu) i una oració subordinada en les copulatives d'identificació (§ 22.2.1).

[...]. El pronom *ho* pot alternar amb els pronoms personals d'acusatiu quan es tracta de representar un sintagma nominal definit en una copulativa d'identificació (*Aquella dona l'era o no l'era, la teva veïna?*), tot i que és més habitual el pronom *ho* (*Aquella dona ho era o no ho era, la teva veïna?*). [...]. A l'hora de representar un atribut locatiu d'origen o un atribut de pertinença es dona l'alternança entre *ho* i *en*: *Ell és d'Alcoi, però jo no ho/en soc pas*. D'altra banda, en alguns parlars del Principat de Catalunya pot ser pronominalitzat per *en* l'atribut que expressa una relació de parentiu que no sol ser de primer grau [...]: *Si ella m'és padrina, tu també me n'has de ser*. La pronominalització per *en* en lloc de *ho*, s'estén també a altres casos amb un datiu conjunt o complement de l'adjectiu atribut: *Em vas dir que l'abric de l'any passat em seria petit, però no me n'és pas* [...]. En alguns parlars s'usa el pronom *en* en oracions amb el verb *ser* com les següents: —*Quants en són, en aquest despatx?* —*En són tres*. [...]. El pronom *en* pot alternar amb *hi* i *ho* quan actuen com a pronoms de represa en oracions amb l'atribut dislocat. Perquè l'ús de *en* sigui possible, cal que l'atribut expressi una propietat graduable i que la dislocació no afecti l'especificador del sintagma (§ 33.3.2c). Això passa sobretot quan el constituent dislocat (el nucli de l'atribut o

el nucli i el seu complement) va encapçalat per la preposició *de*, típicament associada al pronom *en*: *N'estan molt, d'interessats en el negoci.* [...]. L'alternança entre *en* i *ho* o entre *en* i *hi* pot donar-se encara que la dislocació no sigui explícita (sobretot si l'atribut va acompanyat d'un quantificador quantitatiu): *Ara són rics, però abans no {ho eren / n'eren} gens* [...]. Ara bé, si l'atribut no expressa una qualitat graduable [...], el pronom *ho* sol ser el preferit. [...]. *b)* El pronom *en* torna a ser el preferit quan una oració atributiva conté un quantificador de modalitat exclamativa, com ara *que (Que llest!)* o *si (Si ho sé jo, això!)*, o bé un element de polaritat emfatitzador (*sí que*): *Que n'ets, de llest!* [...].»
(Pàg. 691-695).

Opció 2:

20.	El pronom relatiu <i>que</i>
Opció 1: La cosa designada per l'antecedent s'expressa per mitjà d'un pronom relatiu, sense un pronom feble adjuntat al verb, a dins de l'oració de relatiu.	
«El llenguatge parlat recorre freqüentment a una construcció que consisteix a construir la proposició de relatiu com si fos una proposició independent (on l'antecedent es troba naturalment representat per un pronom personal feble) i enllaçar-la amb l'antecedent mitjançant el mot <i>que</i> . Ex.: <i>...és una fusta QUE se'n fan mobles</i> en comptes de <i>...és una fusta DE LA QUAL es fan mobles</i> <i>...un riu QUE s'hi ha negat molta gent...</i> en lloc de <i>...un riu EN EL QUAL (o ON) s'ha negat molta gent.</i> [...]. Aquestes construccions no són en tot cas tolerables sinó en l'estil col·loquial.» (Pàg. 62).	
Opció 2: Podem trobar l'oració de relatiu construïda com si fossin dues oracions independents enllaçades amb el relatiu <i>que</i> i un pronom feble.	
20.	El pronom relatiu <i>que</i>
Opció 1: Els pronoms relatius en les estructures formals tenen una determinada funció sintàctica i estableixen una relació anafòrica amb l'antecedent. En els registres informals hi trobem l'estructura de relatiu analítica, a la qual <i>que</i> fa de nexa i va acompanyat d'un pronom feble que desenvolupa la funció sintàctica corresponent.	

«Distingirem tres casos en què el relatiu apareix en la mateixa oració amb un element pronominal: en primer lloc, les relatives analítiques (o relatives col·loquials) que, encapçalades per *que*, contenen un pronom feble o un possessiu que fa la funció sintàctica pròpia del relatiu. [...]. En català hi ha la tendència col·loquial, que també trobem en altres llengües romàniques, a desglossar les funcions de relatiu, de manera que l'element inicial *que* fa només la funció de nexa subordinant, mentre que un pronom feble o un possessiu fa les altres dues funcions: la sintàctica, de complement o adjunt, i l'anafòrica. [...]. Comparem una oració de relatiu formal, en què el relatiu assumeix les tres funcions, amb la corresponent analítica, pròpia dels registres informals: *Vaig cobrar uns diners amb els quals no comptava* i *Vaig cobrar uns diners que no hi comptava*. En el primer cas, el relatiu compost *els quals* ha arrossegat la preposició *amb* del complement de règim cap al davant de la relativa i, des d'aquesta posició, el relatiu fa de nexa entre la principal i la subordinada, estableix relació anafòrica amb el nom *diners* i forma part del complement de règim del verb *comptar*. En el segon cas, en canvi, la funció de nexa és expressada per la conjunció *que*, mentre que el pronom feble *hi* fa de complement de règim i remet a *uns diners*. Altres exemples d'oracions de relatiu analítiques paral·lels al que s'acaba d'analitzar són: *És una persona que no li donaries un cop de mà* (cf. *És una persona a qui no donaries un cop de mà*); *Hem reforçat l'arxivador que des de fa un temps hi desem els documents* (cf. *Hem reforçat l'arxivador on des de fa un temps desem els documents*) [...].»

(Pàg. 1056-1057).

Opció 2:

21.	El relatiu i interrogatiu <i>on</i>
Opció 1: La forma de l'adverbi interrogatiu de lloc i relatiu és <i>on</i> .	
«[O]n, interrogatiu i relatiu. Ex.: ON són? D'ON vénen? Demana-li ON l'han posada. [...]. És freqüent l'anteposició de la preposició <i>a</i> a l'adverbi <i>on</i> , dient-se, per exemple, A ON són? A ON van?, en lloc de ON són? ON van? (en general preferibles).»	
(Pàg. 100).	
Opció 2: Podem trobar l'estructura <i>a on</i> , en la qual l'adverbi va precedir per una preposició.	
21.	El relatiu i interrogatiu <i>on</i>

Opció 1: La localització es pot indicar amb el relatiu *on* —en registres més formals— o amb la combinació de la preposició i el relatiu *a on*.

«El relatiu *on* pot indicar localització o direcció tot sol (en registres més formals) o bé amb la preposició *a* tant si té un antecedent nominal (*Aquella és la casa (a) on vivim; La població (a) on ens encaminàvem era cinquanta quilòmetres lluny*) com si no té antecedent (*Ho deixarem (a) on voldrem; Anirem (a) on voldrem*).»

(Pàg. 1054).

Opció 2:

22.	La concordança dels participis
------------	---------------------------------------

Opció 1: Quan els participis passats acompanyen els verbs transitius compostos és recomanable de fer-los concordar amb els complements directes quan aquest és un pronom feble de tercera persona, mentre que en altres casos és preferible deixar-lo invariable.

«Quan un verb transitiu en un temps compost va acompanyat d'un complement directe, el participi passat pot concordar amb el dit complement o romandre invariable. Ex.: *Havia REBUT una carta* o *Havia REBUDA una carta*. | *Els nois que havem TROBAT* o *Els nois que havem TROBATS*. | *N'haviem MENJAT dues* o *N'haviem MENJADES dues*. És recomanable (si no obligatori) de fer concordar el participi passat amb el complement directe quan aquest és un pronom personal feble de tercera persona. Ex.: *La carta l'han COMENÇADA, però no l'han ACABADA*. | *La teva germana l'he SENTIDA cantar una vegada*. | *On són? – No els hem VISTOS*. [...]. En canvi, en tots els altres casos és preferible de deixar el participi passat invariable. Ex.: *Ja has ESCRIT la carta?* | *La noia que ells han VIST és la germana d'en Pere*. | *Quantes caixes han PORTAT?* [...].»

(Pàg. 95-96).

Opció 2: En els participis passats que acompanyen els verbs transitius compostos hi trobem alternança entre fer-los concordar amb els complements directes o deixar-los invariables.

22.	La concordança dels participis
------------	---------------------------------------

Opció 1: La concordança entre el pronom d'acusatiu i el participi del verb es manté en els registres formals. Actualment, també trobem aquesta construcció amb el participi invariable amb la forma no marcada: masculí singular.

«En la llengua antiga, els temps de perfet no es construïen sempre amb l'auxiliar *haver*, sinó que podien prendre l'auxiliar *ser*, que era l'habitual amb els verbs inacusatius i reflexius, i en aquest cas, el participi establia concordança en gènere i nombre amb el subjecte: *és anada* '(ella) ha anat', *s'eren enrabiats* '(ells) s'havien enrabiats'. Aquest ús encara perviu avui d'una manera més o menys residual en alguns parlars, sobretot en alguerès i en parlars septentrionals. També es troba en alguna expressió estereotipada, com *On s'és vist?* [...]. D'altra banda, en els temps construïts amb l'auxiliar *haver*, el participi establia concordança amb el complement directe, fenomen del qual queda un reflex en la llengua actual quan el complement directe és un pronom feble anteposat al verb, sobretot si és femení (§ 13.5.2.4): *L'ha trencada, la cadira?*; *Però les has trencades totes?*»

(Pàg. 249).

«En la llengua antiga i en una part important dels parlars actuals, quan el complement directe és un pronom personal d'acusatiu de tercera persona i el temps de l'oració està format per l'auxiliar de perfet *haver* i el participi passat, el pronom i el participi concorden en gènere i nombre: —*Heu regalat les hortènsies?* —*Les he regalades jo mateix*. Aquesta concordança, però, ha perdut terreny a favor de la construcció amb el participi invariable, que es manifesta amb els valors de gènere i nombre menys marcats: en masculí singular (*Les he regalat jo mateix*). En els parlars que mantenen la concordança, és més habitual quan el pronom és femení (*L'he comprada avui; Les he comprades avui*) que quan és masculí plural (*Els cavalls, ja els hauríem ensellats/ensellat, si ens haguéssiu avisat*). En el cas del masculí singular hi ha coincidència amb la solució invariable (*Feia poc que l'havia comprat, l'ordinador*). Tanmateix, la concordança entre el pronom d'acusatiu i el participi se sol mantenir en els registres formals.»

(Pàg. 492).

«El participi dels temps compostos i el pronom feble de tercera persona poden concordar en gènere i nombre quan aquest funciona com a complement directe: *No l'hem reconeguda, la teva germana; Els he trobats aquest matí; Les has pogudes comprar?; L'han haguda d'operar.*»

(Pàg. 680).

Opció 2:

23.

El complement directe amb la preposició *a*

Opció 1: El complement directe pot anar introduït per la preposició *a* en dos casos: I. Quan el complement directe és un pronom personal fort. II. Quan el complement directe designa una persona i va immediatament després del subjecte de la proposició (excepte amb l'estructura *Jo rentaré la Maria, i tu, la Joana*).

«El complement directe d'un verb expressat o sobreentès deu, en determinats casos, ésser introduït mitjançant la preposició *a*. Ex.: *Ens miràvem l'un A l'altre.* | *M'han dit que us havien vist al teatre.* —*No pas A mi.* I. Els pronoms personals forts usats com a complements directes exigeixen davant d'ells la preposició *a*. Ex.: *Tu em miraves A mi, i jo et mirava A tu.* | *No us hem vist ni A tu ni A ella.* II. Escau anteposar la preposició *a* al complement directe quan aquest designa una persona (o en general un ésser susceptible d'ésser l'autor de l'acció expressada pel verb) i va immediatament al darrera del subjecte de la proposició, ambdós no trobant-se separats per una pausa representativa d'un verb sobreentès. Ex.: *El perseguia com el gat A la rata.* | *Ens miràvem l'un A l'altre.* Però: *Jo rentaré la Maria, i tu, la Joana.* (Millor que *...i tu, A la Joana*). III. Fora d'aquests dos casos l'emprament de la preposició *a* en el complement directe és solament tolerable davant de certs pronoms, principalment *tothom, tots i el qual*.»
(Pàg. 112-113).

Opció 2:

- a) També es pot trobar la preposició *a* davant d'alguns pronoms com *tothom, tots i el qual*.
- b) El cas de l'exemple de *Jo rentaré la Maria, i tu, a la Joana*.

23. El complement directe amb la preposició *a*

Opció 1: Podem trobar (o no) la preposició *a* davant de certs pronoms (*tothom, tots*, etc.), del relatiu *el qual* i de les oracions coordinades que elideixen el segon verb.

«Els pronoms forts d'acusatiu de plural poden anar acompanyats d'un quantificador com *tots, cadascun (o cada un)* [...]: *Us convidaré a tots vosaltres* [...]. El quantificador *tot* també pot aparèixer amb un pronom feble d'acusatiu: *Les repassaré totes*. En realitat, el quantificador *tot* no queda representat pel pronom, tal com es veu en el diàleg següent:
—*Vas vessar tota la llet?* —*Sí, la vaig vessar tota.* [...]. Quan el complement directe designa una entitat humana, el quantificador *tot* pot anar precedit de la preposició *a* (§ 19.3.2.2a): *Les convidaré (a) totes*.»
(Pàg. 491).

«Com a norma general, el complement directe se situa immediatament després del verb i no apareix precedit de cap preposició: *Els meus amics no han pogut saludar la vostra germana.* [...]. Tanmateix, hi ha una sèrie de casos en què el complement directe apareix o pot aparèixer

precedit de la preposició *a*. L'ús de la preposició està relacionat amb factors diversos que a vegades apareixen al mateix temps: concretament, ho està amb la categoria del complement directe, amb la posició del subjecte o del complement directe i amb el caràcter animat o inanimat de l'un i de l'altre. Si, per oposició al subjecte, el complement directe prototípic és un sintagma nominal sovint inanimat que ocupa una posició postverbal, els casos que s'allunyin d'aquesta situació prototípica afavoriran l'ús de la preposició. Es tracta de construccions en què el complement directe designa una o més persones per mitjà d'un element pronominal o bé construccions en què s'altera l'ordre bàsic dels constituents oracionals, especialment si el canvi d'ordre pot provocar ambigüitats. Els casos en què la preposició és possible, el seu ús es veu afavorit si l'oració conté un verb el subjecte del qual pot ser inanimat i el complement directe animat, com ara els verbs causatius (*arruïnar, enfonsar, enlairar* [...]) o els psicològics causatius (*sorprendre, disgustar, irritar* [...]): *Aquesta situació ha sorprès (a) tothom* [...]. La preposició és optativa amb els quantificadors pronominals referits a persones *tothom, cada u, cadascú, ningú, algú*, etc.: *D'un temps ençà critica (a) tothom; Han interrogat (a) cadascú per separat; Serviré (a) qualsevol dels components del grup* [...]. També el relatiu compost *el qual* pot anar precedit de la preposició *a*, principalment per a evitar l'ambigüitat amb el subjecte (§ 27.4.2.2b): *Presentarà la documentació la seva advocada, la qual acompanyarà la procuradora de l'empresa* [...].» (Pàg. 730-733).

«També les oracions coordinades afavoreixen l'elisió del verb i, consegüentment, la presència de la preposició de complement directe: *Els fills havien vist els pares, però els pares als fills no.*» (Pàg. 736).

Opció 2:

24.	El valor espacial de la preposició <i>en</i>
Opció 1: Les frases que indiquen el lloc o l'indret on s'esdevé una acció és preferible introduir-les amb la preposició <i>en</i> .	
«En les determinacions de lloc, la preposició <i>en</i> serveix principalment per a introduir la indicació de l'indret on és o s'esdevé alguna cosa. Ex.: <i>Ha viscut EN tres cases diferents. Una estàtua que hi ha EN una de les places de la ciutat. Érem EN mar.</i> Aquesta indicació,	

com havem vist (§116), pot també ésser introduïda mitjançant la preposició *a*. Ex.: *Vivia A Girona.* | *Ho trobareu A l'armari.* Els noms propis, l'article definit i l'adjectiu interrogatiu demanen davant d'ells, els primers exclusivament i els altres preferentment, la preposició *a*; els adjectius demostratius i els indefinits *un* i *algun*, en canvi, prefereixen davant d'ells la preposició *en*. Ex.: *Estan A Vic.* | *Són a Portugal.* | *Seien A les cadires.* | *Les havem vist a la plaça.* | *Anaven sense res al cap.* | *S'ha posat l'anell al dit xic.* | *A quina casa viviu?* | *No sé a quin calaix ho deu haver posat.* | *Ara són EN aquell cafè.* | *Vivien tots dos en una mateixa casa.* | *Els trobaran segurament en algun dels cafès de la plaça.»*

(Pàg. 118).

Opció 2: Les frases que indiquen lloc també poden ser introduïdes per la preposició *a*.

24. El valor espacial de la preposició *en*

Opció 1: Les preposicions *a* i *en* tenen valor espacial, i segons la categoria dels elements que les segueixen i el registre hi ha tendència a utilitzar-ne més una que una altra.

«Les preposicions *a* i *en* s'usen fonamentalment amb un valor espacial. Amb aquest valor distingim les situacions estàtiques [...] de les dinàmiques [...]: *És a / en la tercera planta* (situació estàtica); *Han pujat a/en una muntanya* (situació dinàmica). Com mostren els exemples anteriors, en diferents casos es poden usar totes dues preposicions, encara que, segons la categoria o l'element que les segueix, sol ser més habitual l'una o l'altra. [...]. a) En les situacions estàtiques, amb els noms sense determinant s'utilitza en general *en*: *Viuen en pisos diferents* [...]. b) Amb la majoria de determinants i quantificadors s'usa *a* en les

QUADRE 19.2
Ús de *a* i *en* amb valor espacial

COMPLEMENT	SITUACIONS	
	DINÀMIQUES	ESTÀTIQUES
<i>SN amb article definit</i>	Viatjarem als països nòrdics Torna a l'habitació	És a/en la segona planta Es va quedar a/en l'habitació
<i>SN amb article indefinit</i>	Anirem a/en un hotel La destinen a/en una seu nova	S'estan en una pensió Seien en un banc del parc
<i>SN amb numeral</i>	Avui hem anat a quatre escoles Han de viatjar a dos països	Hi ha flors en/a dues taules Tal mot apareix en/a vint poemes
<i>SN amb quantitatiu, indefinit o universals</i>	Viatgen molt sovint a molts/ diferents llocs	Han treballat en/a molts/diferents llocs
	Viatgen molt sovint a {qualsevol lloc / cada un d'aquests països} Han viatjat a tots els llocs esmentats	Viuen llargues temporades en/a {qualsevol lloc / cada un d'aquests països} Han treballat en/a tots els llocs esmentats
<i>SN amb interrogatiu</i>	No ha pujat a gaires muntanyes últimament	No s'estan més d'una setmana en/a gaires pobles
<i>SN amb interrogatiu</i>	A quin lloc aneu?	A/En quin hotel són?

situacions dinàmiques. En les situacions estàtiques, generalment són possibles les dues preposicions, encara que una de les dues sol ser més freqüents. A més, hi ha certes preferències segons els parlars [...]. En el quadre 19.2 s'exemplifica l'ús de les dues preposicions, i en els casos de doble possibilitat s'indica en

primer lloc la preposició més habitual i la preferent en els registres formals.

c) Amb *un*, *algun* i els demostratius es tendeix a utilitzar *en* per qüestió d'eufonia [...], tant en situacions estàtiques com dinàmiques, encara que en aquest darrer cas també és normal l'ús de *a* (en verbs com *anar*, *venir*, *pujar*, *baixar*, *entrar*, *arribar*, *tornar*): *Eren en un indret molt pendent [...]* *Hem baixat a (o en) un avenc del Montsant.* d) Amb topònims s'usa *a* tant en situació estàtica com dinàmica: *Ha plogut {a Alacant / a les illes Britàniques} [...]*. Segueixen la mateixa tendència les expressions amb llocs únics o suficientment delimitats per als interlocutors (equivalents a topònims) si no porten determinant (*a casa*, *a ciutat*, *a comarques*, *a palau*, *a taula*, *a fira* [...]). [...].»
(Pàg. 726-728).

Opció 2:

25.	<i>En i al + infinitiu</i>
Opció 1: Quan un infinitiu forma part d'una determinació circumstancial amb valor de gerundi és preferible introduir-lo amb la preposició <i>en</i> .	
«En canvi, quan un infinitiu forma part d'una determinació circumstancial, amb el valor d'un gerundi, de les dues construccions llavors possibles, que són la introducció de l'infinitiu mitjançant la preposició <i>a</i> seguida de l'article definit (Ex.: <i>A l'entrar jo, tots s'alçaren</i>) i la introducció de l'infinitiu mitjançant la sola preposició <i>en</i> (Ex.: <i>EN entrar jo, tots s'alçaren</i>), és d'aconsellar que els escriptors es decantin decididament a favor de la segona.» (Pàg. 119).	
Opció 2: Hi ha la possibilitat d'introduir-lo amb la preposició <i>a</i> seguida de l'article definit.	
25.	<i>En i al + infinitiu</i>
Opció 1: L'estructura « <i>en + infinitiu</i> » —té preferència en els registres formals— al costat de « <i>al + infinitiu</i> ».	
«Un altre cas en què l'article <i>el</i> precedeix un infinitiu és el de la construcció temporal encapçalada per la preposició <i>a</i> : <i>Al tocar-lo suaument, vaig entendre de què era fet.</i> » (Pàg. 586). «Seguida d'una oració d'infinitiu, la preposició <i>en</i> s'usa amb uns valors semblants als de l'adverbi <i>quan</i> . Si el temps de la principal és perfectiu, s'obté el valor de seqüenciació i l'adjunt temporal expressa una situació immediatament anterior a la principal: <i>En entrar ell,</i>	

tots s'alçaren 'Va entrar ell i tot seguit tots s'alçaren'. Si és imperfectiu, la interpretació dependrà del caràcter progressiu o habitual de l'aspecte imperfectiu. Amb un valor progressiu, l'adjunt fa referència a una situació que queda inclosa en la de la principal: *En entrar la Virgínia, en Jesús estava parlant amb mi*. Quan té caràcter habitual, al valor de la seqüenciació s'hi afegeix el de repetició en el temps: *En entrar ell, tots s'alçaven; En entrar ell, tots s'alcen*. Al costat de la construcció «*en* + infinitiu», a la qual s'ha donat preferència en els registres formals, hi ha també la construcció «*al* + infinitiu». La construcció amb *al* és una forma genuïna que en la llengua antiga s'usava amb un infinitiu nominalitzat i un valor duratiu: *Al passar que feren per mig del camp, feren molt gran dany* ('mentre passaven pel mig del camp'). Aquest valor duratiu s'ha mantingut, sense el caràcter nominal que tenia en la llengua antiga, en diferents parlars valencians, en què *en* s'usa amb el valor de 'tan bon punt, així que' [...], i *al*, amb el valor de 'mentre' [...]. En altres parlars, la construcció amb *al* ha anat guanyant terreny progressivament i s'usa amb tots dos valors.»

(Pàg. 1193-1194).

Opció 2:

26.	La preposició composta <i>des de</i> en expressions
<p>Opció 1: Quan s'indica un moment inicial i final, i davant de mots com <i>ençà</i> o <i>endavant</i>, és recomanable utilitzar <i>de</i>. Per indicar un moment inicial d'una acció és preferible l'expressió <i>del moment que</i>.</p>	
<p>«Aquesta preposició [des] va generalment acompanyada de la preposició <i>de</i> formant la preposició composta <i>des de</i>. Ex.: <i>Hi serà DES DE dilluns</i> [...]. Quan la designació del moment inicial va seguida de la designació del moment final (introduïda mitjançant la preposició <i>a</i> o <i>fins</i>) és freqüent (i en general recomanable) la substitució de <i>des de</i> per <i>de</i>. Ex.: <i>Van estar-s'hi DE Nadal a mitjan febrer</i>. <i>Treballaran DEL dia vuit fins el dia vint</i>. Així mateix, les expressions <i>des de ... ençà</i>, <i>des de ... endavant</i> i anàlogues són generalment reemplaçades per <i>de... ençà</i>, <i>de... endavant</i>, &. Ex.: <i>Són aquí DE dissabte ENÇÀ</i> [...]. L'expressió <i>del moment que</i> és millor que <i>des del moment que</i>. Ex.: <i>DEL MOMENT QUE ell ho diu, cal creure-ho</i> (millor que: <i>DES DEL MOMENT QUE ell ho diu, cal creure-ho</i>).»</p>	
<p>(Pàg. 122).</p>	

Opció 2: Quan s'indica un moment inicial i final, i davant de mots com *ençà* o *endavant*, es pot utilitzar *des*. També es pot utilitzar *des del moment que*.

26. La preposició composta *des de* en expressions

Opció 1: Es pot utilitzar la preposició *de* en comptes de *des de*, però en les correlacions amb *ençà*, *endavant*... és preferible *de*. La GIEC no esmenta la locució *del moment que*.

«*Des de* porta com a complement sintagmes nominals (*No l'he vist des de les set; El sentíem des de casa*), sintagmes preposicionals i adverbis de lloc i de temps (*des de davant la porta, des d'aquí/d'avui/d'aleshores*), oracions en infinitiu (*Es guanya la vida com pot: des de traduir fins a fer de guia turístic*) i, amb elisió generalment de *de* (§ 26.4.1), subordinades substantives introduïdes per la conjunció *que* (*No ens hem vist des que es va casar*). [...]. En les expressions temporals, com en les espacials (§ 19.3.4.3a), és possible usar la preposició *de* en comptes de *des de*: *Van estar-s'hi de Nadal fins a mitjan febrer; Visita malalts de les nou fins a migdia*. En canvi, és preferible la preposició *de* en correlació amb altres elements, com en les construccions del tipus *de... {ençà / estant / endavant / en avant}* (§ 19.3.4.3a): *Representen aquesta obra de l'abril ençà [...]*»

(Pàg. 754).

La locució conjuntiva *des del moment que* no l'hem trobada en aquesta gramàtica.

Opció 2:

27. L'elisió de l'adverbi *no*

Opció 1: Darrere de *tampoc*, *en ma vida*, *ningú*, *cap*, *gens*, *mai*, *enlloc* i altres expressions semblants, és preferible utilitzar l'adverbi *no* davant del verb.

«Hi ha proposicions que en el cas de no ésser negatives no admeten cap dels mots *ningú*, *res*, *cap*, *gens*, *mai* i *enlloc* usats amb un sentit positiu: tals són, entre altres, les proposicions principals no interrogatives. Així no direm mai *Hem vist res* sinó *Hem vist alguna cosa*. En aquestes proposicions tan solament, és tolerable l'omissió de l'adverbi *no* davant del verb en el cas de precedir-lo algun dels mots *ningú*, *res*, *cap*, *gens*, *mai* i *enlloc*, sempre, però, que aquesta ommissió no pugui donar lloc a un equívoc [...]. Ex.: *Ningú ens ha vist*. | *Res us dirà que ja no sapigüeu*. | *Cap d'elles vindrà*. | *Mai diuen el que pensen*. | *Enlloc l'he trobada*. Millor, però: *Ningú no ens ha vist*. | *Res no us dirà que ja no sapigüeu*. | *Cap d'elles no vindrà*. | *Mai no diuen el que pensen*. | *Enlloc no l'he trobada*. Darrere de *tampoc*, *en ma*

vida i expressions anàlogues, és també corrent d'ometre l'adverbi *no* davant del verb de la proposició negativa; però aquí també és preferible de no ometre el dit adverbi. Ex.: *Tampoc vindrà.* | *En ta vida ho faràs.* Millor: *Tampoc NO vindrà.* – *En ta vida NO ho faràs.»* (Pàg. 107).

Opció 2: Trobem que en aquestes construccions també poden ometre l'adverbi.

27. L'elisió de l'adverbi *no*

Opció 1: Les oracions negatives que continguin mots com *tampoc, cap, ningú, gens...* en posició preverbal porten també l'adverbi de negació *no* en els registres formals. També les podem trobar amb l'adverbi *no* omès quan es tracta dels registres informals.

«D'altra banda, l'adverbi *enlloc* (i en alguns parlars l'adverbi *almon*) té un valor paral·lel a *ningú*. L'adverbi *enlloc* té associat el tret de polaritat i s'usa amb un valor negatiu en oracions negatives (*No l'hem vist enlloc*) [...].»

(Pàg. 801).

«En canvi, duen associat el tret de polaritat negativa els quantificadors *gaire* i *gens*. Per això, aquests quantitatius s'usen en oracions negatives, però també en altres contextos no negatius [...]. D'una manera semblant al que ocorre amb els quantificadors nominals paral·lels (§ 17.3.2), en el primer cas tenen un sentit negatiu (*No ha menjat gaire; No m'ajuda gens*) [...].»

(Pàg. 812).

«A causa del seu caràcter negatiu, *tampoc, ni* i *ni tan sols* permeten que s'elideixi l'adverbi *no* quan ocupen una posició preverbal, encara que en els registres formals és més habitual que es mantingui (§ 35.4.2.1): *Ella tampoc (no) ho sabia* [...].»

(Pàg. 816).

«Els termes de polaritat negativa són elements que s'usen en contextos negatius o aquells en què se suspèn el valor de veritat, i estan en correlació amb un altre element que crea l'esmentat context, amb independència que aquest darrer es pugui elidir en certs casos. [...]. Entre d'altres, són termes de polaritat negativa els quantificadors negatius (*ningú, cap, res, gens, gaire*), la conjunció *sinó* o l'adverbi focal *tampoc*. [...]. Els quantificadors negatius poden ser indefinits o quantitatius i funcionar com a quantificadors nominals (*cap idea, gens de gana*), com a pronoms (*res*) o com a adverbis (*mai, enlloc, gaire*). La sèrie dels indefinits de polaritat negativa (*cap, ningú, res, mai, enlloc*) s'oposa a dues sèries positives paral·leles, la dels quantificadors indefinits existencials (*algun, algú, quelcom*) i la dels quantificadors universals (*tots, tot, tothom, sempre, pertot*). Amb el valor de *mai*, hi ha també la locució adverbial *en ma vida* (o *en ta vida, en sa vida*).»

(Pàg. 1303).

«a) En les oracions negatives, quan van posposats al verb exigeixen la presència d'un element negatiu en posició preverbal. Són, doncs, gramaticals oracions com les següents, en què van precedits de la negació *no*: *No m'ha dit res ningú; No ve mai; No han anat enlloc [...]*. I, en canvi, són agramaticals oracions com *M'ha dit res ningú*, en què no hi ha cap element negatiu precedit del verb. b) Quan van davant d'un verb, la simple anteposició és suficient per a atorgar un valor negatiu a l'oració i llavors és possible tant el manteniment com l'elisió de l'adverbi *no*, encara que el manteniment és la solució més habitual en els registres formals: *Ningú (no) podrà afirmar el contrari; Cap dels teus amics (no) es va presentar a l'examen; Res del que pugueu dir (no) ens farà canviar d'opinió*. D'altra banda, un quantificador negatiu en posició preverbal pot legitimar la presència d'un altre quantificador negatiu en posició postverbal, encara que no hi sigui present l'adverbi *no*: *Ningú va dir res en contra*. Quan s'usen anteposats al verb i sense negació explícita es comporten, doncs, com a activadors negatius.»

(Pàg. 1304-1305).

«Com ocorre amb els quantificadors negatius, l'adverbi *tampoc*, els constituents focalitzats amb *ni* o *ni tan sols* i els sintagmes coordinats amb *ni* poden aparèixer posposats o anteposats al verb. En el primer cas, exigeixen obligatòriament l'adverbi *no*: *Demà no hi haurà tampoc reunió [...]*. I en el segon cas, admeten l'elisió o el manteniment de *no*, encara que aquesta última solució és l'habitual en els registres formals: *Demà tampoc (no) hi haurà reunió [...]*. De la mateixa manera, s'usen tots sols sense la negació en els casos en què el verb no apareix explícit: *El seu marit no hi anirà i ella segurament tampoc [...]*»

(Pàg. 1309).

Opció 2:

